

גבולות תפקיד דיקנית הסטודנטים במכללת סמינר הקיבוצים

ד"ר רינת ארביב-אלישיב - הרשות למחקר ולהערכה

אוגוסט 2015

תוכן עניינים

3	תקציר
6	מבוא
9	מטרת הערכה
10	שיטה
12	ממצאים
43	סיכום
45	מקורות
46	נספח א' – שאלון המחקר

תקציר

דיקן הסטודנטים הינו תפקיד מרכזי בהתוויית האקלים הלימודי במוסדות אקדמיים. תפקיד זה מהווה גשר בין הסטודנטים הלומדים במוסד לבין סגל ההוראה: הנהלת המוסד והמרצים. במסגרת תפקידו אמון הדיקן על טיפול בקשת רחבה של נושאים הקשורים לסטודנטים במוסד, בעיקר במישור האישי, אך גם בעניינים אקדמיים. דפוסי התפקיד ויישומם שונה בין המוסדות האקדמיים, והוא קשור, בין היתר, לחזון של המוסד, לנהליו כמו גם לאישיות של הדיקן.

פעילותה של דיקנית הסטודנטית במכללת סמינר הקיבוצים נוגעת במישורים שונים במסגרת הלימודים האקדמיים. פעילות זו הינה עצמאית, מצד אחד, אך במקביל היא משיקה לפעילותם של גורמים נוספים בפקולטות בהן רוכשים הסטודנטים את השכלתם. נוצר איפה שטטוש ועמימות באשר לגבולות התפקיד. גסר, זליקוביץ וניב (2013) מוצאות כי העמימות בגבולות התפקיד נתפסת מצד אחד כמאפיין חיובי שלו, היות והיא מאפשרת לדיקן לפעול בספקטרום רחב של נושאים בהתאם לאישיותו ותפיסת המוסד את התפקיד, אך מצד שני היא נתפסת גם כשלילית היות והיא כרוכה באופן אימננטי בקונפליקט בין השותפים השונים באשר לתחום האחריות, כך שלא אחת בעלי תפקידים רואים בפעילות דיקן הסטודנטים כחזירה לתחומי אחריותם. מחקר זה מבקש לבחון את תפיסת בעלי התפקידים במכללה כמו גם המרצים את תפקיד דיקן הסטודנטים, וזאת במטרה לאתר את מוקדי הפעילות הנתפסים כמעוררי קונפליקט בין תפקידי ולעזור לדיקנית לגבש בצורה מובהקת יותר את תפקידה. המחקר התמקד בשלושה היבטים: קהל היעד הזכאי למענה מצד דיקנית הסטודנטים, תפיסת תחומי הפעילות ושביעות הרצון מפעילות דיקנית הסטודנטים וצוות משרדה.

במסגרת המחקר הועבר שאלון בקרב בעלי תפקידים במכללה, בעיקר ראשי מחלקות, חוגים או תכניות לתואר ראשון ושני במכללה וסגל המרצים. בסה"כ השתתפו במחקר 41 בעלי תפקידים ו-32 מרצים. חשוב לציין כי מספר המרצים שהשתתפו במחקר הינו קטן ביותר. על כן, לא ניתן להתייחס לממצאים כמייצגים את עמדות כלל המרצים. בכל זאת, יש לממצאים ערך בכך שהם פורסים תמונה ראשונית של עמדות המרצים כלפי תפקיד דיקן הסטודנטים.

כלי המחקר נבנה בהסתמך על ראיונות עם דיקנית הסטודנטים ורכזת הדיקנט, כמו גם עם דיקניות הפקולטות ורקטור המכללה. במסגרת הראיונות נבדקה תפיסת גבולות התפקיד של דיקנית הסטודנטים, יחסי הגומלין עם דיקנית הסטודנטים והצוות בדיקנט כמו גם שביעות הרצון מהפעילות שלהן. בעקבות הראיונות גובש שאלון המחקר. בתום בניית העותק הראשון הוא נשלח

להערות מצד 3 מומחיות. בהתאם להערותיהן עודכן השאלון הסופי. שאלון המחקר הועבר בשתי דרכים: 1. באמצעות מייל אישי בבקשה להשתתף במחקר. פנייה זו נערכה לראשי יחידות ספציפיים. 2. באמצעות אתר הרשות למחקר ולהערכה. פנייה זו נערכה לכל סגל המרצים ובעלי התפקידים במכללה. הפרטים של כל המשיבים נשמרו ברשות למחקר ולהערכה, ולא הועבר מידע החושף את המשיב לאף גורם במכללה. שאלון המחקר בוחן את תפיסת המשיבים באשר לאוכלוסיית מקבלי השירות מדיקנט הסטודנטים, תחומי הפעילות של דיקן הסטודנטים, שביעות רצון מפעילות דיקן הסטודנטים וצוות משרדו וכן רקע אישי.

ממצאי המחקר מצביעים על הסכמה כי הסטודנטים בכל תכניות הלימודים הינם מקבלי השירות המרכזיים של דיקנית הסטודנטים וצוות משרדה. בנוסף להם, בעלי תפקידים והמרצים אף תופסים את ראשי היחידות ודיקנית הפקולטה כקהל יעד לקבלת שירות מצד דיקנט הסטודנטים. לעומת זאת, סגל המרצים ומזכירות הסטודנטים נתפסים כקהל יעד באופן חלקי למדי.

מהם תחומי הפעילות הנתפסים כמתאימים לטיפול של דיקנית הסטודנטים והצוות בדיקנט? הממצאים במחקר מצביעים על כך שנושאים אקדמיים נתפסים בראש ובראשונה ככאלו הצריכים לקבל מענה בפקולטה, אם זה על ידי המרצה, ראש היחידה או הדיקנית. בהקשר זה תפקידה של דיקנית הסטודנטים בולט כמגשרת בין הצדדים, וזאת לאחר שמוצו אפשרויות הפתרון בתוך הפקולטה. יחד עם זאת, בנושאים אקדמיים בעלי הקשרים סוציאליים, כמו: סיוע לחיילי מילואים, או מוסדיים, כמו: בניית מערך מסייע או השלמת חובות לקבלת תואר, תפקידה של דיקנית הסטודנטים נתפס באופן רחב יותר, והיא נקראת לא אחת לשתף פעולה. בנושאים התנהגותיים הרי שתפקידם של בעלי התפקידים בפקולטה ושל דיקנית הסטודנטים נתפס כדומה למדי, ואילו נושאים סוציאליים נתפסים תחת אחרותה הכמעט בלעדית של דיקנית הסטודנטים. בעלי התפקידים שהשתתפו במחקר תופסים את דיקנית הסטודנטים כשותפת תפקיד הם נוטים להתייעץ עימה בנוגע לעניינים הקשורים לסטודנטים שלהם, בעיקר כאשר צוות בעיות אקדמיות, ברווחה, ובמשמעת. באופן כללי המשתתפים במחקר, בעלי תפקידים ומרצים, טוענים שעיקר הפעילות של דיקנית הסטודנטים צריכה להיות ממוקדת בנושאי רווחה של הסטודנט וטיפול בבעיות משמעת. בין היתר אוזכרו גם טיפול בחריגים וקביעת התקנון. המשתתפים הדגישו את מעמדה של דיקנית הסטודנטים כמגשרת בין הפקולטות והסטודנטים.

בעלי התפקידים והמרצים שהשתתפו במחקר תופסים את פעילות דיקנט הסטודנטים ביחס לטיפול והסיוע לקהל היעד המרכזי שלו – הסטודנטים, כמיטבי ועונה לצורכיהם. ברמה הארגונית, הם שואפים להיות שותפים בפעילות הדיקנט, אך אינם מוצאים מקום להנכיח את מקומו בפקולטה באורח קבע. יחד עם זאת, חשוב לזכור כי דיקנאט הסטודנטים אינה פועלת בחלל ריק, ולכן מיסוד יחסי גומלין עם הפקולטות הוא תנאי הכרחי להצלחה להוביל לרווחה בחיים הסטודנטיאליים בקמפוס, הן עבור הסטודנטים והן עבור המרצים. שיתוף הפעולה הוא הכרחי, ועל כן חשוב להציף את העמימות הנוגעת לגבולות התפקיד של דיקנאט הסטודנטים, ונכון לקבוע מהלכים שיובילו להסכמה בטיפול בנושאים האקדמיים, אשר נתפסים כסלע מחלוקת באשר למוקד האחריות עליהם. במקביל חשוב לזכור, כי נגיעה של דיקנאט הסטודנטים בהיבטים אלו מסייעת ליצור מסד אחיד ומארגן לטיפול בסטודנטים עם בעיות דומות בכל יחידות המכללה, ובכך היא מבנה אקלים לימודי המבוסס על חזון ארגוני ולא על פתרונות אד הוק פרסונאליות.

מבוא

דיקן הסטודנטים הינו תפקיד מרכזי בהתוויית האקלים הלימודי במוסדות אקדמיים. תפקיד זה מהווה גשר בין הסטודנטים הלומדים במוסד לבין סגל ההוראה: הנהלת המוסד והמרצים. במסגרת תפקידו אמון הדיקן על טיפול בקשת רחבה של נושאים הקשורים לסטודנטים במוסד, בעיקר במישור האישי, אך גם בעניינים אקדמיים. דפוסי התפקיד ויישומם שונה בין המוסדות האקדמיים, והוא קשור, בין היתר, לחזון של המוסד, לנהליו כמו גם לאישיות של הדיקן.

במכללות להוראה דיקן הסטודנטים נתפס כתפקיד ניהולי-אקדמי-פדגוגי, אשר אמון על נורמות התנהגות לימודיות ופרויקטים חינוכיים-חברתיים-תרבותיים בהתאם לחזון של המוסד (פורום דיקני סטודנטים, 2003). הדיקן משמש "כאדם לכל עת" (שם"5), והוא נדרש לתת את הדעת בסוגיות מגוונות בהקשר האקדמי של המוסד, הן מצד הסטודנטים והן מצד חברי הסגל וההנהלה. דיקן הסטודנטים מקשר בין המכללה לבין הסטודנטים, וביתו חבר הנהלה הוא עומד בתווך בין דרישות הסטודנטים לסיוע בסיטואציות מורכבות, אשר לא אחת עומדות אל מול דרישות המוסד, לבין מדינות המכללה והדרישה להקפיד על נורמות אקדמיות ואתיות. תפקיד דיקן הסטודנטים כורך בתוכו גם ממד טיפולי, המסייע לסטודנטים להתמודד עם מגוון בעיות אישיות במהלך לימודיהם.

פורום דיקני הסטודנטים במכללות להוראה (2003) הגדיר ארבעה תחומי פעילות עיקריים משותפים (שם: 7):

1. **תחום אקדמי-פדגוגי:** במסגרת זו תפקיד דיקן הסטודנטים כורך בתוכו איתור וליווי סטודנטים מצטיינים, איתור וליווי סטודנטים עם צרכים מיוחדים, קביעת תקנון לימודים ולוח שנה אקדמי, טיפול בתלונות סטודנטים, טיפול בתלונות מרצים, אחריות על קורס עזרה ראשונה, טיפול בבעיות מיוחדות הקשורות לתחום האקדמי (מבחנים, עבודות, ציונים, השלמת חובות), כמו גם ייעוץ לסטודנטים בתחומים אקדמיים (בחירת מסלול, שיבוץ מערכת, מעבר בין מסלולים/התמחויות, טיפול בבעיות אתיקה של סטודנטים ומרצים והענקת מלגות ותעודות לסטודנטים מצטיינים).
2. **סיוע כלכלי:** מלגות והלוואות, מעונות וסיוע לסטודנטים שמתקשים בתשלום שכר לימוד, פרויקט פר"ח, חונכות ופרויקטים חברתיים במכללה ובקהילה, שמרטפייה.
3. **ייעוץ וסיוע לסטודנטים:** שירותי ייעוץ פסיכולוגי, ייעוץ בנושאים אקדמיים, בעיות הסתגלות, חונכות ושיעורי עזר למתקשים, מניעת הטרדה מינית, התמודדות עם חרדה

וטראומות, מעקב אחרי מהלך הלימודים של הסטודנטים, ולת"מ, הכנה לעולם העבודה, מצוקות אישיות ובין אישיות, טיפול בקבוצות עולים ונזקקים, הפנייה למרכזי סיוע וחדרי תרגול במכללה.

4. **פעילות חברתית-תרבותית:** בהקשר זה דיקן הסטודנטים אחראי על סל תרבות, סטודנטים חונכים סטודנטים, פעילות בשיתוף אגודת הסטודנטים, משלחות סטודנטים לחו"ל, טקסים, חגים ואירועים, חילופי סטודנטים, פעילות בתחומים רב-תרבותיים, וכן פרויקטים של חונכות ועזרה לקהילה.

גסר וזליקוביץ (2010) מדגישות את הממד האתי בפעילות דיקן הסטודנטים. לדידן, דיקן הסטודנטים חשוף למידע רגיש ביותר אודות סטודנטים, הן במישור האישי והן במישור האקדמי. מידע זה, לעיתים קרובות, משקף קונפליקטים, חוסר שביעות רצון, תחושת עלבון וכדומה, ועל כן יש חשיבות רבה לשימוש במידע באופן אתי ורגיש לזולת.

דיקן הסטודנטים במכללת סמינר הקיבוצים

במכללת סמינר הקיבוצים דיקן הסטודנטים כפוף לרקטור המכללה, אך הוא חבר גם בהנהלה וגם בוועדות אקדמיות ואדמיניסטרטיביות שונות. הדיקן פועל לשיפור הרווחה של הסטודנטים במכללה במישור האקדמי, הכלכלי והאישי, טיפול בבעיות אתיות בין מרצים וסטודנטים, קביעה ופיקוח על נורמות התנהגות במסגרת הלימודים, ויזמות של פרויקטים חברתיים. תפקיד זה כרוך בבניית מארג יחסי גומלין עם שותפים שונים במכללה, בין היתר רקטור המכללה, דיקני פקולטות ובעלי תפקידים, סגל המרצים, מנהלי הסטודנטים בפקולטות ובהנהלה ואגודת הסטודנטים. כיום, דיקנית הסטודנטים פועלת יחד עם צוות רכזות בקמפוס המרכזי ובקמפוס אמניות במהלך כל השנה.

במסגרת תפקידה דיקנית הסטודנטית אמונה על מכלול שירותים לרווחת הסטודנט, בין היתר: שירות פסיכולוגי, סיוע לסטודנטים עם לקויות למידה, סיוע לסטודנטים בשירות מילואים, טיפול בנושא הטרדות מיניות, ייעוץ לפני הלימודים, בניית פלטפורמה של מפגשי תעסוקה שנתיים, ניהול מערך הסיוע האקדמי במסגרת חוץ קוריקולרית, שירותי אינטרנט ומידע, הפקות דפוס, פעילות בחדר כושר, סיוע בחנייה, אחזקת פעוטון וכדומה. במקביל לכך, דיקן הסטודנטים אחראי

על קביעת תקנון המכללה, טיפול בבעיות במישור האקדמי, ניהול ועדת חריגים וניהול ועדת משמעת.

מחקר חדש (גסר, זליקוביץ וניב, 2013) ביקש לאפיין את תפיסת התפקיד של דיקן הסטודנטים במכללת סמינר הקיבוצים באמצעות ראיונות עם דיקני סטודנטים במכללות שונות להוראה ועם נציגים הפועלים בקשרי גומלין עם הדיקנית במכללה (חברי מנהל, חברי הנהלה, ראשי מסלולים ומרצים). ממצאי המחקר מצביעים על קושי באפיון גבולות התפקיד של דיקן הסטודנטים. העמימות בגבולות התפקיד נתפסת מצד אחד כמאפיין חיובי של התפקיד, היות והיא מאפשרת לדיקן לפעול בספקטרום רחב של נושאים בהתאם לאישיותו ותפיסת המוסד את התפקיד, אך מצד שני היא נתפסת גם כשלילית היות והיא כרוכה באופן אימננטי בקונפליקט בין השותפים השונים באשר לתחום האחריות, כך שלא אחת בעלי תפקידים רואים בפעילות דיקן הסטודנטים כחדירה לתחומי אחריותם. למרות זאת, קיימת הסכמה מלאה באשר לחיוניות התפקיד כמגשר בין סטודנטים הנהלה ומרצים, בתווך שבין הפן האקדמי והפן האישי של הסטודנט.

העמימות באשר לגבולות תפקידו של דיקן הסטודנטים הינו המניע למחקר הנוכחי. מחקר זה מבקש לבחון את תפיסת בעלי התפקידים במכללה כמו גם המרצים את תפקיד דיקן הסטודנטים, וזאת במטרה לאתר את מוקדי הפעילות הנתפסים כמעוררי קונפליקט בין תפקידי.

מטרת הערכת התכנית

מטרת המחקר : לבחון באיזה אופן תופסים שותפי התפקיד האקדמיים של דיקן הסטודנטים את פעילותו.

בהקשר זה ייבדקו שני היבטים : תפיסת תפקיד דיקן הסטודנטים ושביעות רצון מפעילותו. שותפי התפקיד האקדמיים של דיקן הסטודנטים הינם : דיקני הפקולטות, ראשי יחידות (חוגים, מחלקות ומסלולים) ומרצים. המחקר הנוכחי יתמקד בתפיסת ראשי היחידות והמרצים את תפקיד דיקן הסטודנטים.

שאלות המחקר :

1. באיזה אופן תופסים שותפי התפקיד של הדיקנט את תפקידו ומעמדו במכללה?
שאלה זו תתמקד באופן בו שותפי התפקיד של דיקנט הסטודנטים רואים את תפקידו של הדיקנט, את נקודות ההשקפה בין תפקידם במכללה לתפקיד הדיקנט ואת תרומת הדיקנט לפעילות המכללתית.
2. באיזו מידה שותפי התפקיד של הדיקנט מגלים שביעות רצון מפעילותו?
שאלה זו תבדוק את מידת שביעות הרצון של כל אחד משותפי התפקיד אודות פעילותו השוטפת של דיקנט הסטודנטים, יוזמות של הדיקנט ואופן הטיפול בעניינים השונים ברמה המכללתית וברמה האישית.

שיטה

משתתפים

במסגרת המחקר נאספו נתונים מבעלי תפקידים במכללה וסגל המרצים. כעת נפרט על כל אחד מהם:

בעלי תפקידים: במסגרת המחקר נערכה פניה אישית ל- 37 ראשי יחידות להשתתף במחקר. הללו מנהלים תכניות אקדמיות לתואר ראשון ושני בפקולטות השונות. הפניה נעשתה באופן ישיר דרך המייל בבקשה למלא את השאלון. מרבית ראשי היחידות שיתפו פעולה (27 ראשי יחידות, 73%). בנוסף, להם ענו לשאלון 14 בעלי תפקידים נוספים במכללה. בסה"כ השתתפו במחקר 41 בעלי תפקידים. ממוצע שנות הוותק במכללה של בעלי התפקידים עומד על 13.07 שנים (ס.ת. 7.8). מבחינת השיוך הפקולטטי, 13 בעלי תפקידים הינם מהפקולטה לחינוך, 10 בעלי תפקידים מהפקולטה למדעי הרוח והחברה, 10 בעלי תפקידים מהפקולטה למדעים ו- 5 בעלי תפקידים מהפקולטה לאמנויות.

מרצים: במחקר השתתפו 32 מרצים. הללו ענו על שאלון המחקר דרך אתר רשות המחקר והערכה. ממוצע שנות הוותק שלהם במכללה עומד על 12.57 שנים (ס.ת. 8.2). מבחינת השיוך הפקולטטי, 16 מרצים הינם מהפקולטה לחינוך, 5 מרצים מהפקולטה למדעי הרוח והחברה, 4 מרצים מהפקולטה למדעים ו- 4 מרצים מהפקולטה לאמנויות. חשוב לציין כי מספר המרצים שהשתתפו במחקר הינו קטן ביותר. על כן, לא ניתן להתייחס לממצאים כמייצגים את עמדות כלל המרצים. בכל זאת, יש לממצאים ערך בכך שהם פורסים תמונה ראשונית של עמדות המרצים כלפי תפקיד דיקן הסטודנטים.

כלי המחקר

איסוף הנתונים נערך באמצעות שאלון לדיווח עצמי. בתהליך בניית השאלון נערכו ראיונות עם דיקנית הסטודנטים ורכזת הדיקנט, כמו גם עם דיקניות הפקולטה ורקטור המכללה. במסגרת הראיונות נבדקה תפיסת גבולות התפקיד של דיקנית הסטודנטים, יחסי הגומלין עם דיקנית הסטודנטים והצוות בדיקנט כמו גם שביעות הרצון מהפעילות שלהן. בעקבות הראיונות גובש

שאלון המחקר. בתום בניית העותק הראשון הוא נשלח להערות מצד 3 מומחיות. בהתאם להערותיהן עודכן השאלון הסופי.

שאלון המחקר הועבר בשתי דרכים: 1. באמצעות מייל אישי בבקשה להשתתף במחקר. פנייה זו נערכה לראשי יחידות ספציפיים. 24 ראשי יחידות השיבו על השאלון באמצעות המייל או על ידי שליחת השאלון המלא בדואר הפנימי. שלושה ראשי יחידות ענו לשאלון דרך אתר הרשות למחקר ולהערכה. 2. באמצעות אתר הרשות למחקר ולהערכה. פנייה זו נערכה לכל סגל המרצים ובעלי התפקידים במכללה. במהלך איסוף הנתונים נערכו שלוש פניות לסגל המרצים בבקשה לענות על השאלון. הפרטים של כל המשיבים נשמרו ברשות למחקר ולהערכה, ולא הועבר מידע החושף את המשיב לאף גורם במכללה.

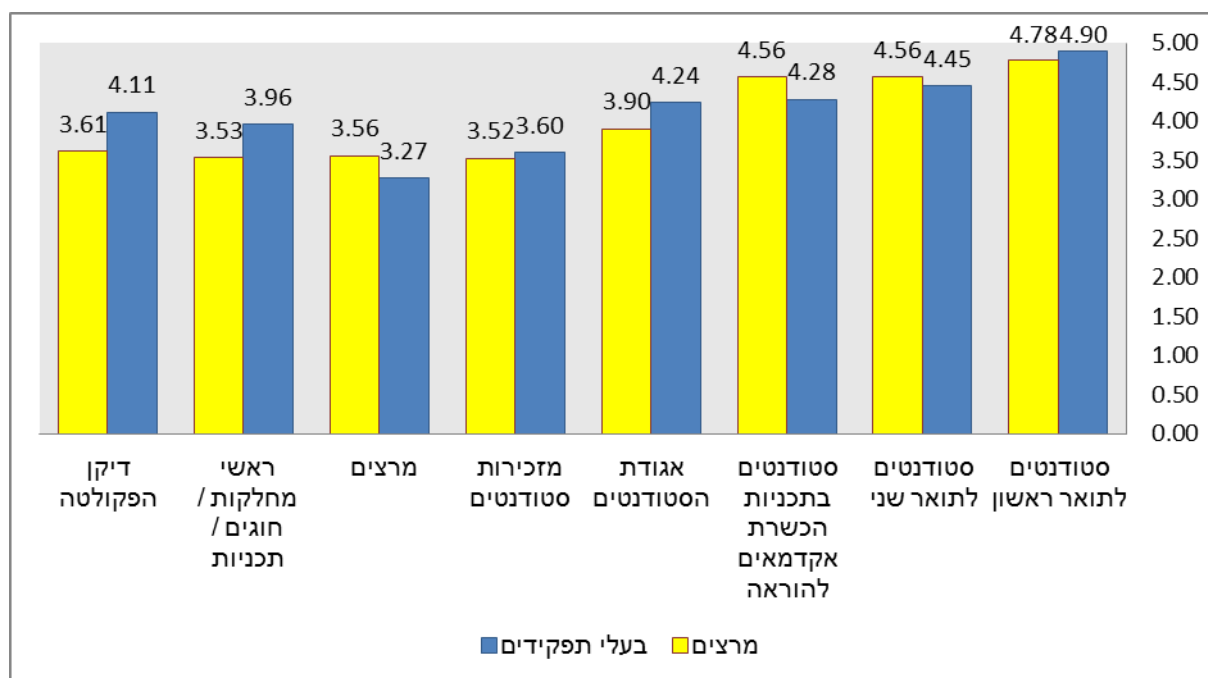
שאלון המחקר בוחן את תפיסת המשיבים באשר לאוכלוסיית מקבלי השירות מדיקנט הסטודנטים, תחומי הפעילות של דיקן הסטודנטים, שביעות רצון מפעילות דיקן הסטודנטים וצוות משרדו וכן רקע אישי. שאלון המחקר מופיע בנפסח א'.

ממצאים

עמדות בעלי התפקידים במכללה וסגל המרצים באשר לתפקיד דיקנית הסטודנטים יוצגו בהתייחס לשלושה היבטים: אוכלוסיית מקבלי השירות, תחומי פעילות ושביעות רצון.

קהל מקבלי השירות

בעלי התפקידים במכללה וסגל המרצים נשאלו בסולם ליקרט בין 1 (כלל לא) ועד 5 (במידה רבה מאוד), באיזו מידה מתפקידו של דיקנט הסטודנטים (דיקנית הסטודנטים וצוות משרדה) לתת שירות לגורמים שונים. הממצאים מוצגים בתרשים מספר 1.

תרשים 1: עמדות בעלי תפקידים ומרצים כלפי קהל מקבלי השירות מדיקן הסטודנטים¹

¹ סטיית התקן נעה בין 0.4 ל- 1.5

הממצאים בתרשים מלמדים כי הן בעלי התפקידים והן המרצים מסכימים במידה רב מאוד כי דיקנית הסטודנטים וצוות משרדה צריכים לתת מענה לסטודנטים הלומדים במכללה לתואר ראשון ושני ובתכניות ההכשרה להוראת אקדמאים כמו גם לאגודת הסטודנטים. הסטודנטים מהווים את קהל היעד העיקרי שעליו אמון דיקן הסטודנטים, הדבר נכון, לדעת המשתתפים עבור כל הסטודנטים הלומדים במכללה: תואר ראשון, תואר שני ותכניות ההכשרה של אקדמאים.

מרצים ומזכירות הסטודנטים נתפסים כמקבלי שירות מצד צוות דיקנט הסטודנטים במידה בינונית. פחות ממחצית מבעלי התפקידים שהשתתפו במחקר (42%) הסכימו כי מתפקידו של דיקנט הסטודנטים לתת שירות למרצים במידה רבה עד רבה מאוד. בקרב המרצים, כמחצית (53%) דרגו דירוג דומה. ביחס למזכירות הסטודנטים נמצאו ממצאים אקוויוולנטיים. כמחצית מבעלי התפקידים (46.3%) והמרצים (53.1%) שהשתתפו במחקר טענו כי מזכירות הסטודנטים הינה קהל יעד במקביל שירות מדיקנט הסטודנטים במידה רבה עד רבה מאוד.

ראשי היחידות (מחלקות, חוגים או תכניות) ודיקנית הפקולטה נתפסים ע"י בעלי התפקידים כגורמים האמורים לקבל שירות מצוות דיקנט הסטודנטים במידה רבה. מרצים דרגו סוגיה זו במידה בינונית. כשני שליש מבעלי התפקידים (66%-70%) לעומת כמחצית (56%) מקרב המרצים הסכימו במידה רבה ועד רבה מאוד שראשי יחידות ודיקנית הפקולטה גם הם מקבלי שירות מדיקנט הסטודנטים.

לסיכום, מדיווחי בעלי התפקידים והמרצים שהשתתפו במחקר ניכר כי קיימת הסכמה כי הסטודנטים בכל תכניות הלימודים הינם מקבלי השירות המרכזיים של דיקנית הסטודנטים וצוות משרדה. לגבי המרצים ומזכירות הסטודנטים קיימת הסכמה חלקית. בעלי תפקידים והמרצים אף תופסים את ראשי היחידות ודיקנית הפקולטה כמקבלי שירות מצד דיקנית הסטודנטים.

תחומי פעילות

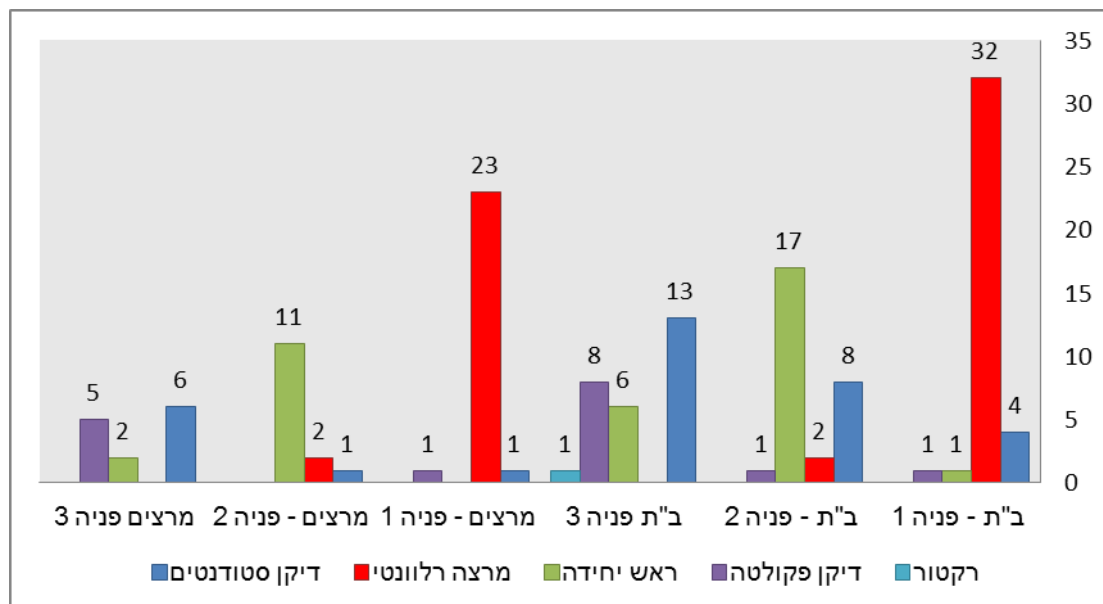
תחומי הפעילות של דיקן הסטודנטים הינו רחב, בהקשר זה ביקשנו לאתר את גבולות הפעילות כפי שהם נתפסים על ידי בעלי התפקידים במכללה כמו גם על ידי המרצים. למטרה זו הוצגו בפני המשתתפים 23 סוגים שונים של פעולות המטופלות על ידי דיקנית הסטודנטים בהיקפים שונים, וביקשנו מהמשיבים לדרג לפי סדר חשיבות אילו בעלי תפקידים חשוב שיהיו מעורבים בטיפול בסוגיות אלו על פי סדר הפנייה אליהם, מהפנייה הראשונה ועד השלישית. בפני המשיבים הוצגו בעלי התפקידים הבאים: 1. דיקנית הסטודנטים, 2. המרצה הרלוונטי, 3. ראש יחידה (מחלקה/חוג/תכנית), 4. דיקנית הפקולטה, 5. רקטור המכללה. תחומי הפעילות שהוצגו למשיבים התמקדו במישור האקדמי, התנהגותי, רוחחי וחברתי. כעת נציג את הממצאים עבור כל אחד מההיגדים תוך הבחנה בין בעלי התפקידים (להלן: ב"ת) ומרצים.

חשוב לציין כי המשתתפים לא השיבו על כל הסוגיות שהוצגו בפניהם. שיעור ההשבה על הפנייה הראשונה היה 90%, אך על הפניה השנייה והשלישית שיעור ההשבה היה נמוך יותר, ועמד על 40-70%.

פעולות במישור האקדמי

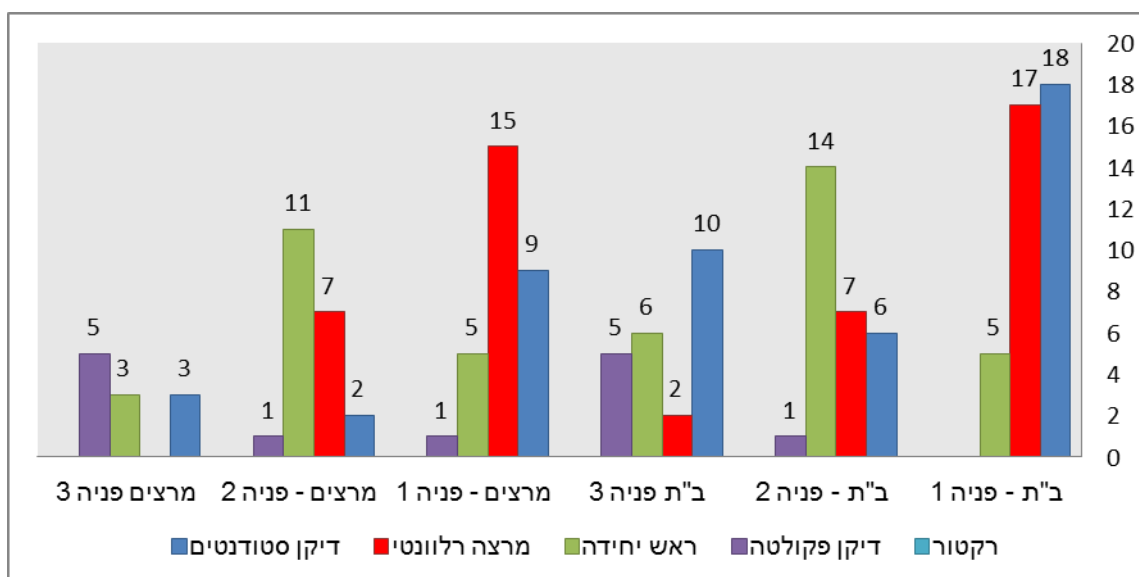
במסגרת השאלון הוצגו 12 סיטואציות אקדמיות: ערעור על ציון בבחינה או עבודה, אישור מועד מיוחד לבחינה או הגשת עבודה, החלטה להמיר בחינה בעבודה לאור כישלון של סטודנט, אישור מועד ג' בבחינה בקורס, אישור מועד ג' בבחינה בניגוד לעמדת המרצה, הכרעה בקונפליקט בין מרצה וסטודנט בנושאים אקדמיים הקשורים לקורס, סיוע לסטודנטים מתקשים בנושאים אקדמיים, סיוע בנושאים אקדמיים לחיילי מילואים, מערך מסייע לסטודנטים בהכנה לבחינות או לכתיבת עבודות, טיפול במועדי בחינה צפופים, סיוע מחודש של מערכת השעות לאחר שהסטודנט לא עמד בחובותיו האקדמיות, אישור השלמת חובות אקדמיות לסטודנט המבקש לחזור ללימודיו. להלן הממצאים בכל אחת מן הסוגיות שהוצגו לעיל.

ערעור על ציון בבחינה או עבודה: הממצאים בתרשים מספר 2 מצביעים על הסכמה הן מצד בעלי התפקידים והן מצד המרצים כי הפניה הראשונה ביחס לערעור על ציון בבחינה או בעבודה צריכה להיות אל המרצה הרלוונטי בקורס, 78% מבעלי התפקידים ו- 72% מהמרצים שהשתתפו במחקר בחרו במרצה הרלוונטי כמקור לפניה ראשונה בסוגיה זו. הפניה השנייה נכון שתעשה, לדעת המשתתפים, אל ראש היחידה. גם בהקשר זה קיימת הסכמה בקרב שתי הקבוצות המשתתפות במחקר, בעלי התפקידים (17 מתוך 29 משיבים, 58%) והמרצים (11 מתוך 14 משיבים, 79%). רק הפניה השלישית בהקשר זה, לפי הממצאים, תהיה אל דיקנית הסטודנטים.

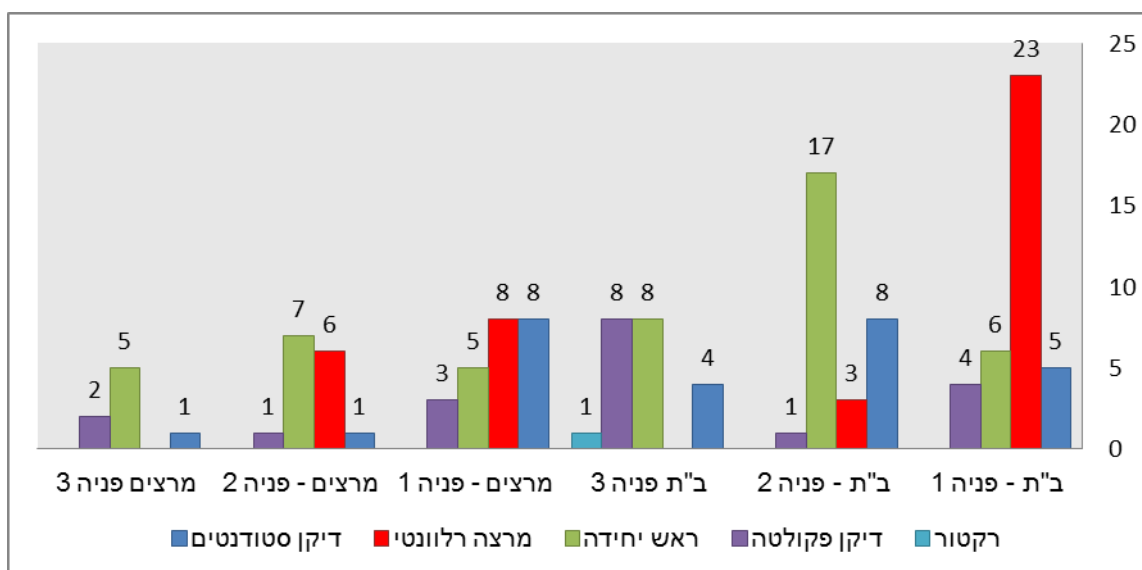
תרשים 2: פניה בנוגע לערעור על ציון בבחינה או עבודה

אישור מועד מיוחד לבחינה או הגשת עבודה: הממצאים בתרשים מספר 3 מצביעים על עמדה אמביוולנטית באשר לבעל התפקיד בפניה הראשונה. מספר דומה של בעלי תפקיד (43%) טענו כי הפנייה הראשונה בסוגיה של אישור מועד מיוחד לבחינה או הגשת עבודה צריכה להיות בידי דיקנית הסטודנטים והמרצה הרלוונטי. בעמדת המרצים ניכרת הסכמה רבה יותר, כמחצית מהמרצים בחרו את המרצה הרלוונטי כמקור לפניה ראשונה, כשליש בלבד מהם בחרו את דיקנית הסטודנטים. באשר לפניה השנייה ניכרת הסכמה רבה יותר בין בעלי התפקיד והמרצים, מספר גבוה מהם טען כי הפניה השנייה ראוי שתעשה אל ראש היחידה. קבוצה קטנה בחרה גם בדיקנית הסטודנטים והמרצה הרלוונטי, ואילו הפניה השלישית היא אל דיקנית הסטודנטים.

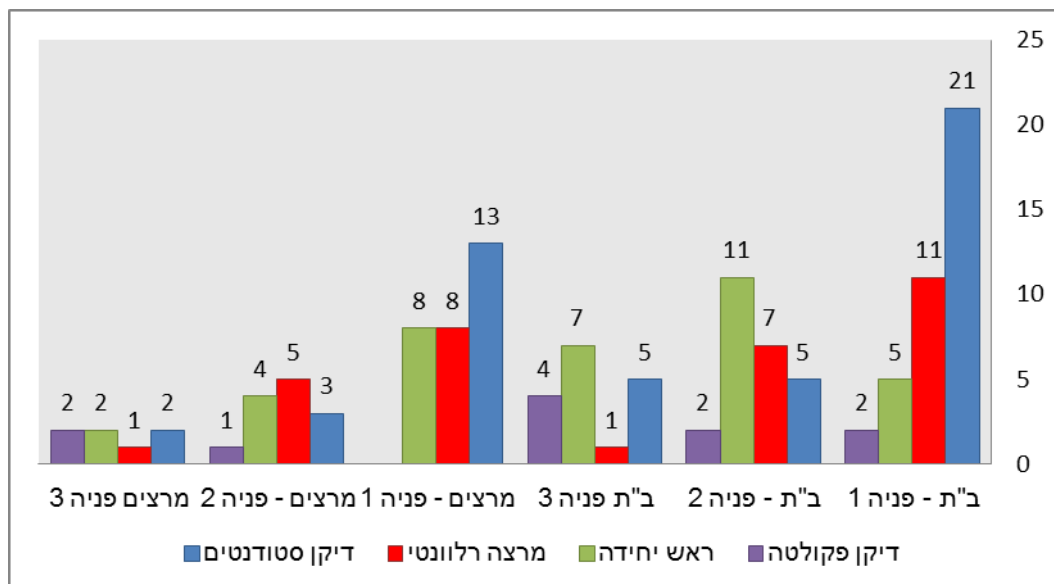
תרשים 3: פניה בנוגע לאישור מועד מיוחד לבחינה או הגשת עבודה

החלטה להמיר בחינה בעבודה לאור כישלון של סטודנט: הממצאים בתרשים מספר 4 מצביעים על כך שבקרב בעלי התפקידים קיימת נטייה להעדיף את המרצה הרלוונטי כמי שייתן את המענה הראשוני בסיטואציה בו הועלתה בקשה או צורך להמיר את הבחינה בעבודה לאור כישלון של הסטודנט. 56% מבעלי התפקידים שהשתתפו במחקר הסכימו עם בחירה זו. בפנייה השנייה ישנה מגמה להעדיף את ראש היחידה (17 מתוך 29 משיבים, 58%), ובמידה מסוימת גם את דיקן הסטודנטים (8 מתוך 29 משיבים, 28%). בפנייה השלישית ניתן להבחין בהעדפה כלפי ראש היחידה ודיקן הפקולטה. בקרב המרצים נמצאה המגמה שונה. המרצים שהשתתפו במחקר טענו שהמרצה הרלוונטי ודיקן הסטודנטים יכולים במידה שווה לתת מענה לסוגיה זו. בפניה השנייה גם ראש היחידה.

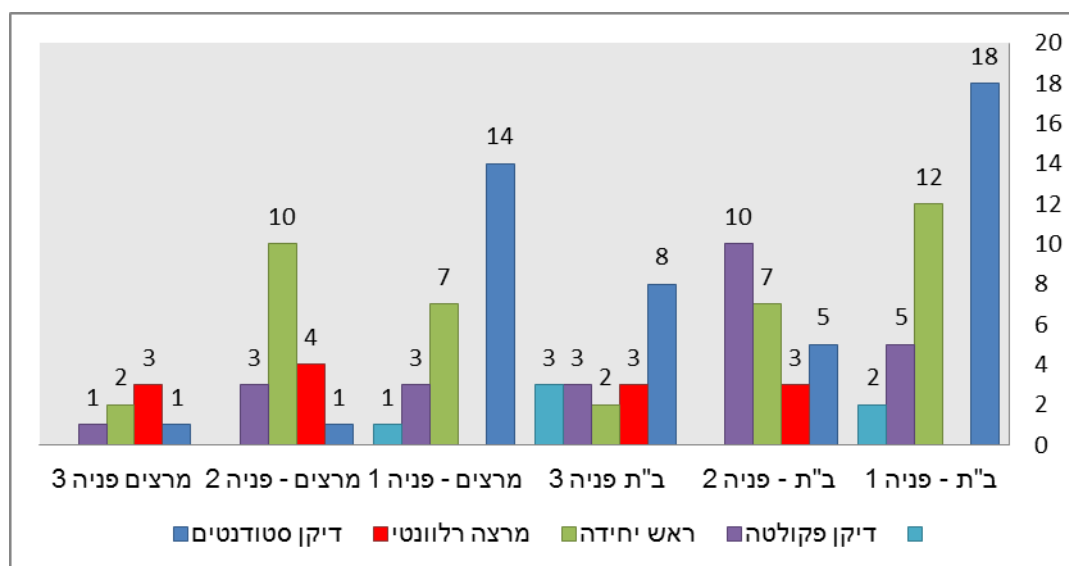
תרשים 4: פניה בנוגע להחלטה להמיר בחינה בעבודה לאור כישלון של סטודנט

אישור מועד ג' בבחינה בקורס: הממצאים בתרשים מספר 5 מצביעים על תמימות דעים מצד בעלי התפקידים ומצד המרצים כי הפניה הראשונה ביחס לאישור מועד ג' בבחינה בקורס צריכה להיות מצד דיקנית הסטודנטים, 51% מבעלי התפקידים ו- 41% מהמרצים שהשתתפו במחקר בחרו בדיקנית הסטודנטים כמקור לפניה ראשונה בסוגיה זו. חלק קטן יותר, אך משמעותי, בחר במרצה הרלוונטי (27% מבעלי התפקידים ו- 25% מהמרצים) כמענה ראשוני בסוגיה זו. לצורך הפניה השנייה והשלישית בחרו בעלי התפקידים את ראש היחידה, בעוד שבקרב המרצים לא מסתמנת מגמה ברורה.

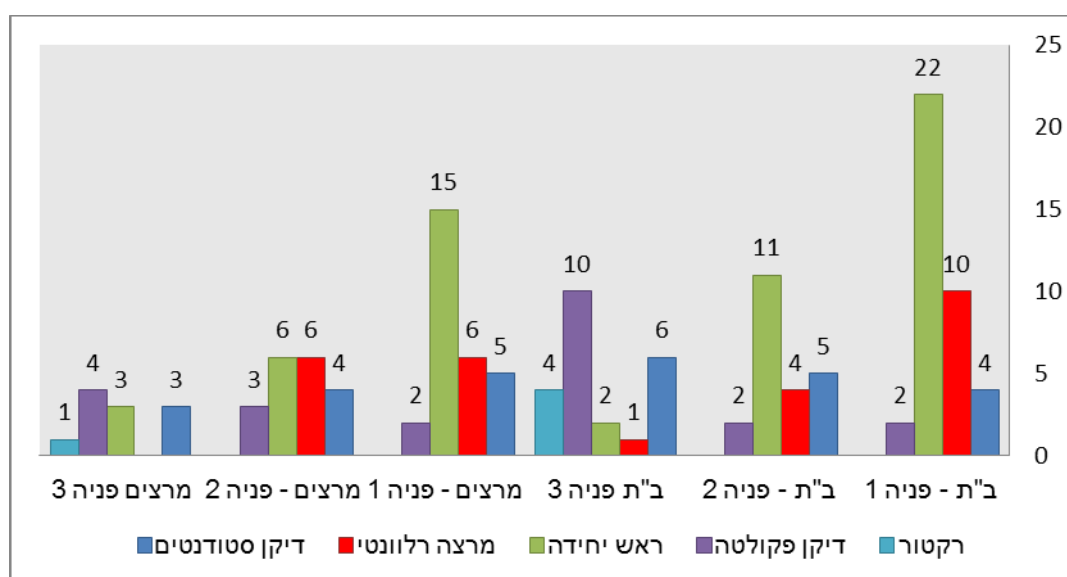
תרשים 5: פניה בנוגע אישור מועד ג' בבחינה בקורס

אישור מועד ג' בבחינה בניגוד לעמדת מרצה הקורס : לפי הממצאים בתרשים מספר 6 ניתן להבחין כי השיעור הגבוה ביותר של בעלי התפקידים (43%) ושל המרצים (44%) מוצאים את דיקנית הסטודנטים כגורם ראשוני לפנייה בסיטואציה בה עולה בקשה לאשר מועד ג' בבחינה בניגוד לעמדת המרצה בקורס. יחד עם זאת, חלק אחר, קטן יותר אך לא מבוטל, בשתי הקבוצות מציב את ראש היחידה כמוקד לפנייה ראשונה בהקשר זה, ביניהם כ- 29% מבעלי התפקידים ו- 22% מהמרצים. לגבי הפנייה השנייה ניכר כי שני הצדדים בחרו בגורמים בכירים בתוך הפקולטה, בניהם בראש ובראשונה ראש היחידה, אך גם דיקנית הפקולטה. לצורך הפניה השלישית בחרו בעלי התפקידים את דיקנית הסטודנטים.

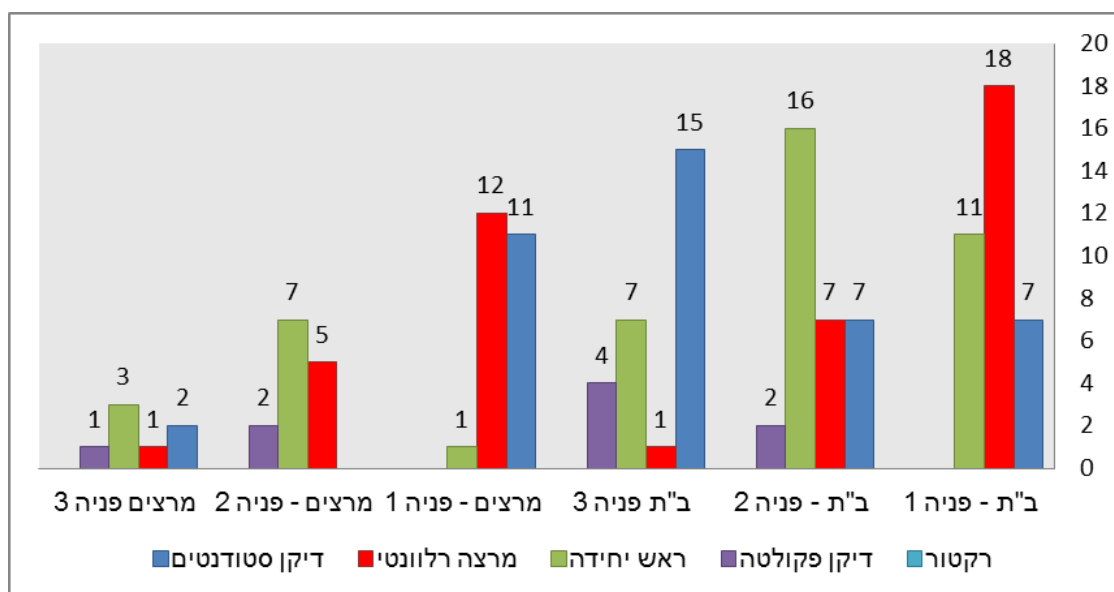
תרשים 6: פניה בנוגע אישור מועד ג' בבחינה בניגוד לעמדת מרצה הקורס

הכרעה בקונפליקט בין מרצה וסטודנט בנושאים אקדמיים הקשורים לקורס : מהממצאים בתרשים 7 עולה כי הן בעלי התפקידים והן המרצים תופסים את ראש היחידה כמקור הפנייה הראשוני בשעת הכרעה בקונפליקט הנסוב בנושאים אקדמיים בין מרצה וסטודנט. כמחצית מבעלי התפקידים (54%) והמרצים (47%) הסכימו עם בחירה זו. בקרב בעלי התפקידים ניכרת מגמה דומה גם באשר לפנייה השנייה והשלישית. לטענת המשיבים, ראש היחידה (11 מתוך 22 משיבים, 50%) הוא בעל התפקיד המתאים לעסוק בסוגיה זו כפנייה שניה, ודיקנית הפקולטה היא הגורם המתאים לעסוק בכך בפנייה השלישית (10 מתוך 23 תשובות, 43%). מקומה של דיקנית הסטודנטים בהקשר זה נתפס כשולי.

תרשים 7: פניה בנוגע להכרעה בקונפליקט בין מרצה וסטודנט בנושאים אקדמיים הקשורים לקורס

סיוע לסטודנטים מתקשים בנושאים אקדמיים: ביחס לפנייה בנוגע לסיוע לסטודנטים מתקשים בנושאים אקדמיים התוצאות בתרשים 8 מצביעות על חוסר עקביות בין בעלי התפקידים לבין המרצים. בעלי התפקידים תופסים בראש ובראשונה את המרצה הרלוונטי כמי שייתן מענה ראשוני עבור סטודנטים מתקשים, 44% מבעלי התפקידים שהשתתפו במחקר תומכים בעמדה זו. לעומתם, 27% טוענים שמקור הפנייה הראשונה צריך להיות ראש היחידה. מעט בעלי תפקידים (17%) ראו את דיקנית הסטודנטים במעמד זה. הפנייה השנייה, לדעת בעלי התפקידים, צריכה להינתן על ידי ראש היחידה (16 מתוך 32 משיבים, 50%). רק הפנייה השלישית צריכה להינתן, לדידם, על ידי דיקנית הסטודנטים (15 מתוך 27 משיבים, 56%). בקרב המרצים עולה מגמה שונה, שיעור דומה של מרצים בחרו בדיקן הסטודנטים ובמרצה הרלוונטי כמכריעים בסוגיה זו בפניה הראשונה. בפנייה השנייה והשלישית המגמה אינה חד משמעית.

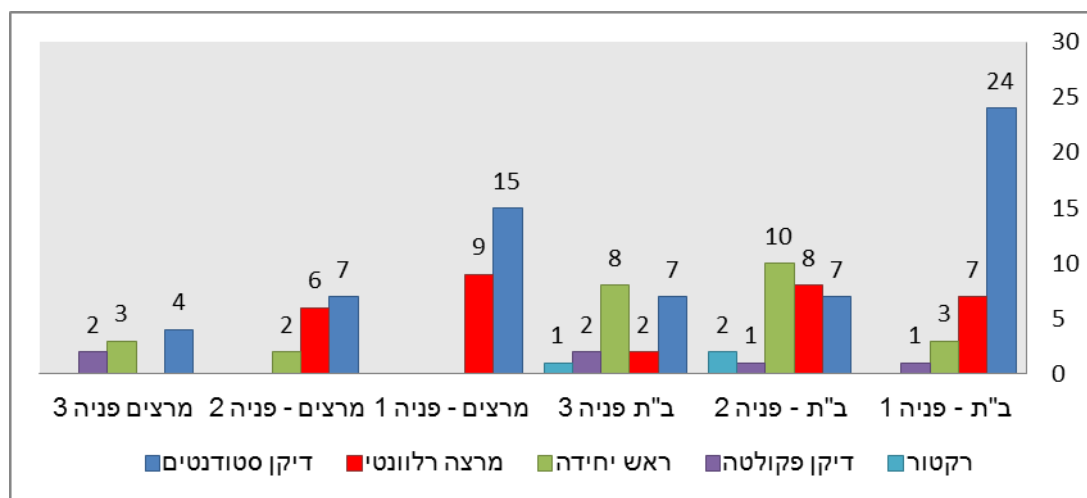
תרשים 8: פניה בנוגע לסיוע לסטודנטים מתקשים בנושאים אקדמיים

סיוע בנושאים אקדמיים לחיילי מילואים : בנוגע לסיוע אקדמי לסטודנטים המשרתים במילואים

(תרשים 9) קיימת הסכמה כי דיקן הסטודנטים אמור לתת את המענה לסטודנטים כמקור ראשוני.

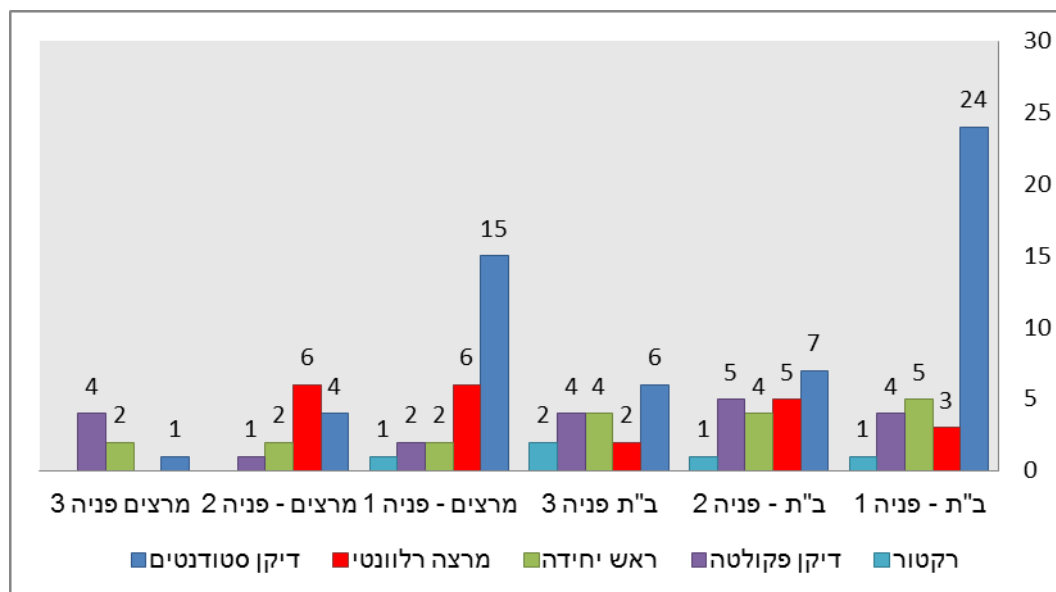
שיעור גבוה של בעלי תפקידים (59%) שהשתתפו במחקר ושל מרצים (15 מתוך 24 משיבים, 63%)

הסכימו בסוגיה זו. לגבי הפניה השנייה והשלישית לא קיימת מגמה ברורה בשתי הקבוצות.

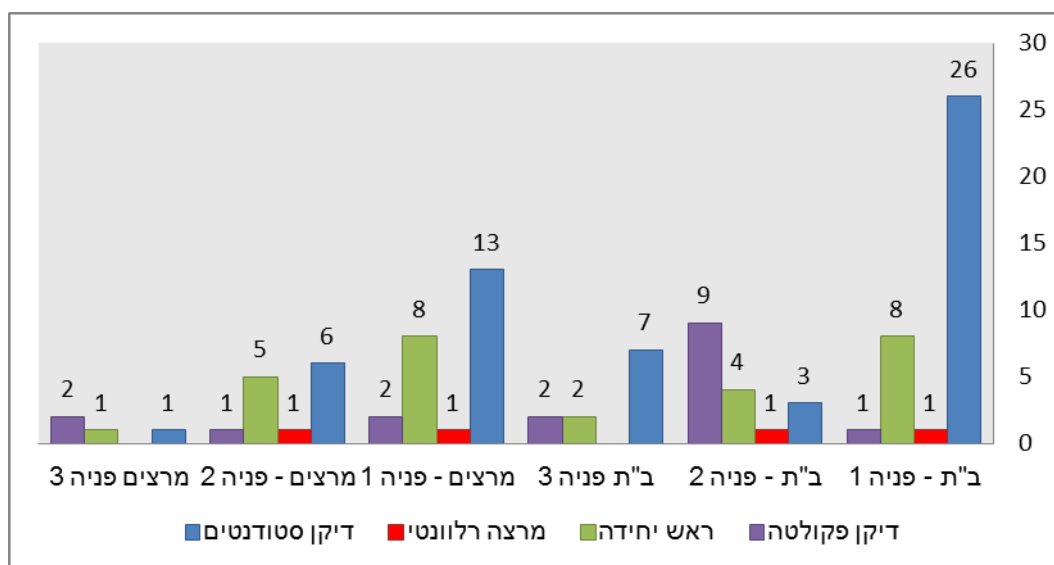
תרשים 9: פניה בנוגע לסיוע בנושאים אקדמיים לחיילי מילואים

מערך מסייע לסטודנטים בהכנה לבחינות או לכתובת עבודות: גם בהקשר של בניית מערך מסייע לסטודנטים (תרשים 10), הרי שדיקן הסטודנטים נתפס כמענה ראשון בקרב שיעור גבוה של בעלי תפקידים (59%) ושל מרצים (15 מתוך 24 משיבים, 63%) שהשתתפו במחקר. לגבי הפניה השנייה והשלישית לא קיימת מגמה ברורה בשתי הקבוצות.

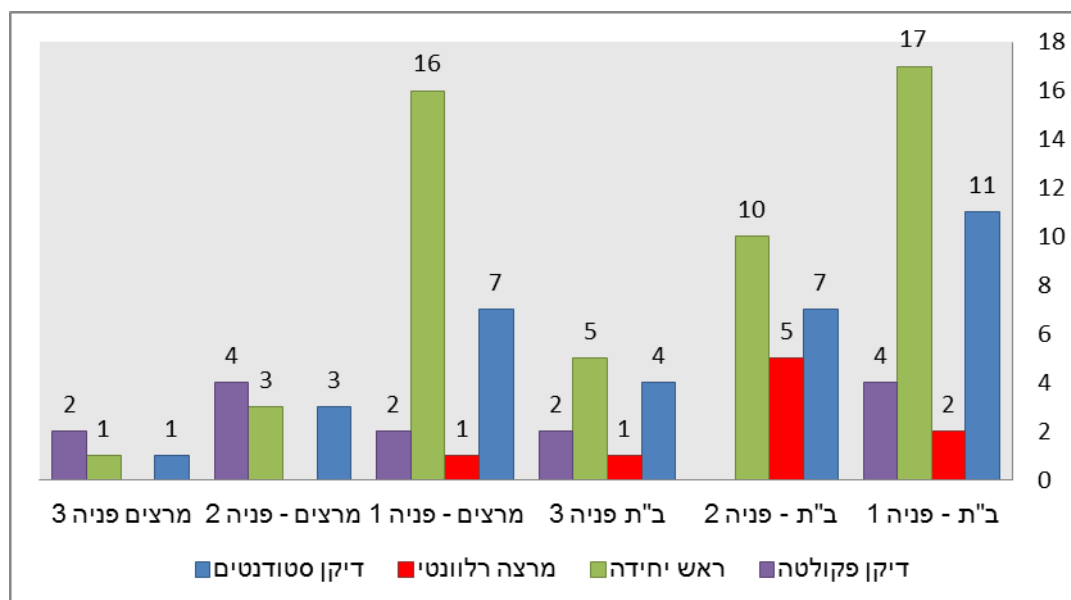
תרשים 10: פניה בנוגע לבניית מערך מסייע לסטודנטים בהכנת בחינות וכתובת עבודות

טיפול במועדי בחינה צפופים: בדומה לשתי הסוגיות שהועלו קודם לכן, גם בהקשר של טיפול במועדי בחינה צפופים (תרשים 11), נתפס דיקן הסטודנטים כמקור למענה ראשון בקרב שיעור גבוה של בעלי תפקידים (43%) ושל מרצים (13 מתוך 24 משיבים, 54%) שהשתתפו במחקר. בפניה השנייה קיים יתרון, אם כי באופן מוגבל למדיי, לדיקן הפקולטה. בפניה השלישית קיימת בולטות רבה יותר לדיקנית הסטודנטים.

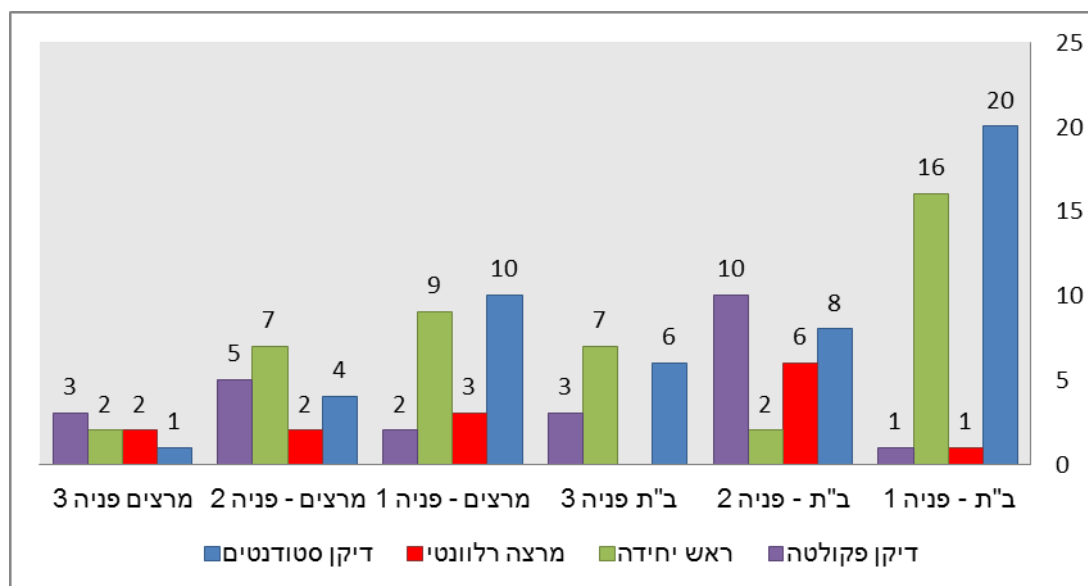
תרשים 11: פניה בנוגע לטיפול במועדי בחינה צפופים

סיוע מחודש של מערכת השעות לאחר שהסטודנט לא עמד בחובותיו האקדמיות : בסוגיה זו קיימת אמביוולנטיות בתשובות המשיבים, כפי שעולה מתרשים 12. הממצאים מצביעים על בולטות של ראש היחידה כמקור למענה ראשוני הן בקרב בעלי התפקידים (41%) והן בקרב המרצים (50%). במקביל לכך, שיעור נמוך יותר, אך לא מבוטל בחרו בדיקן הסטודנטים. בקרב המרצים שיעור זה עומד על 25%, ובקרב המרצים על 22%. בפניה השנייה קיימת מגמה דומה בקרב בעלי התפקידים, 10 מתוך 22 משיבים (45%) בחרו בראש היחידה כמקור לפניה שניה, ו- 7 משיבים (32%) בחרו בדיקן הסטודנטים. בפניה השלישית לא ניכרת מגמה בולטת באופן מיוחד.

תרשים 12: פניה בנוגע לסיוע מחודש בעריכת מערכת שעות

אישור השלמת חובות אקדמיות לסטודנט המבקש לחזור ללימודיו: בדומה לקביעת מערכת השעות, גם ביחס לאישור השלמת חובות אקדמיות לסטודנט המבקש לחזור ללימודיו קיימות העדפות לא עקביות (תרשים 13) בקרב בעלי התפקידים והסטודנטים, 50% מקרב בעלי התפקידים בחרו את דיקנית הסטודנטים כמקור ראשוני, בעוד ש- 40% בחרו את ראש היחידה, כמו כן, שיעורים דומים נמצאו בבחירת דיקנית הסטודנטים (31%) וראש היחידה (30%) כמקור לפניה ראשונית בתהליך. בפניה השנייה ניכרת בולטות מסוימת לדיקן הפקולטה בקרב בעלי התפקידים שהשתתפו במחקר.

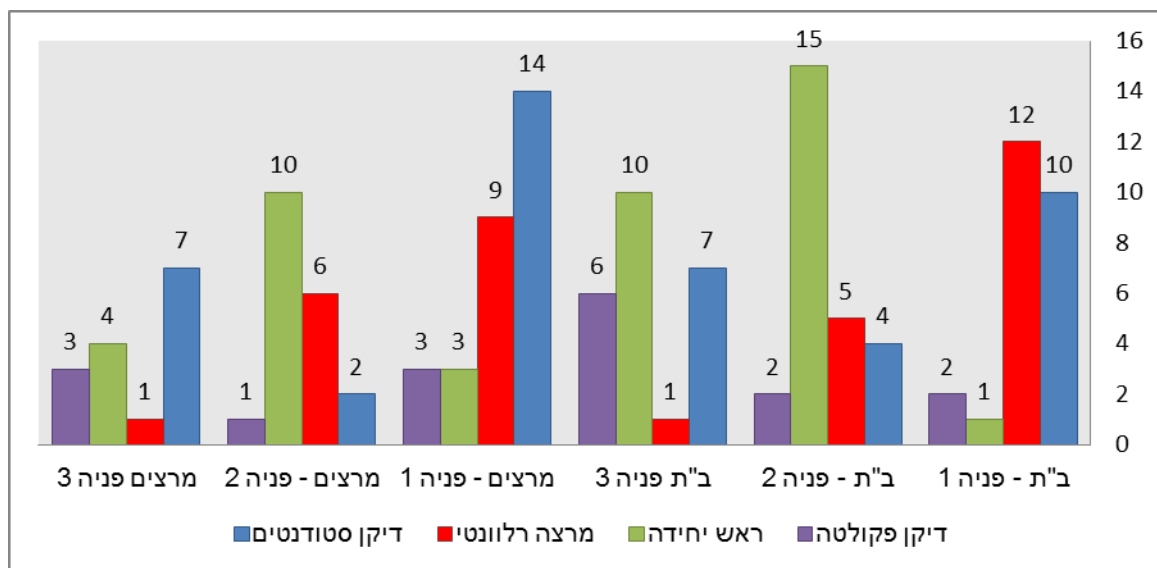

תרשים 13: פניה בנוגע לאישור השלמת חובות לסטודנט המבקש לחזור ללימודים

פעולות במישור ההתנהגותי

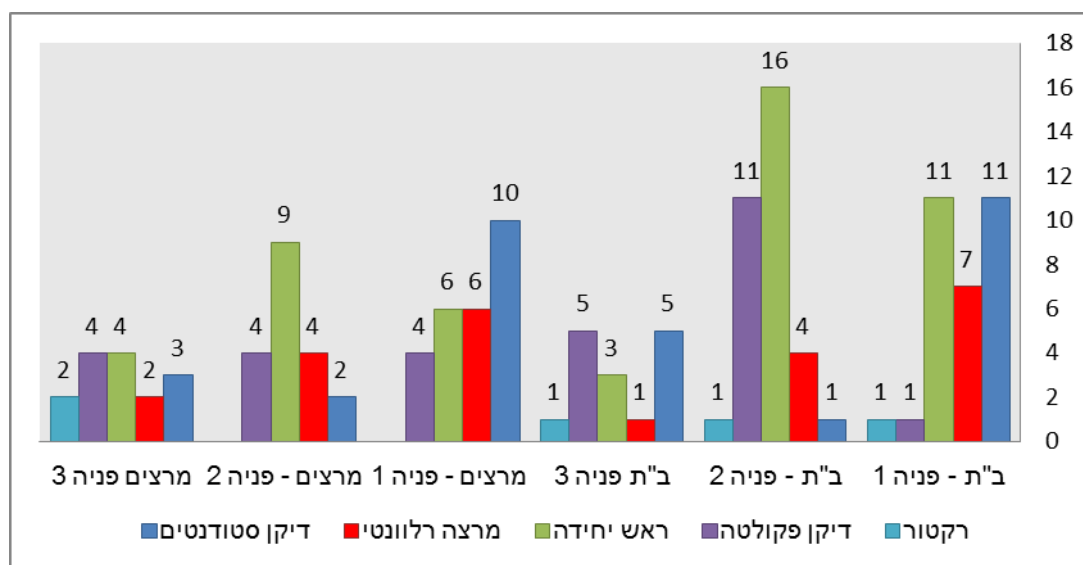
במסגרת השאלון הוצגו 4 סיטואציות התנהגותיות: טיפול בהעתקות בבחינות או בעבודות, טיפול בהתנהגות לא ראויה של סטודנט כלפי מרצה, טיפול בהתנהגות לא ראויה של המרצה כלפי הסטודנט ותלונה של סטודנט כלפי ראש היחידה האקדמית בה הוא לומד. להלן הממצאים בכל אחת מן הסוגיות שהוצגו לעיל.

טיפול בהעתקות בבחינות או בעבודות: הטיפול בהעתקות או בחינות (תרשים 14), לדעת המשתתפים, חשוב שיעשה בראש ובראשונה על ידי המרצה הרלוונטי (בעלי תפקידים: 30%, מרצים: 44%) או על ידי דיקנית הסטודנטים (בעלי תפקידים: 25%, מרצים: 28%). בפנייה השנייה והשלישית (רק בקרב בעלי התפקידים בלבד) בולט מקומם של ראשי היחידות.

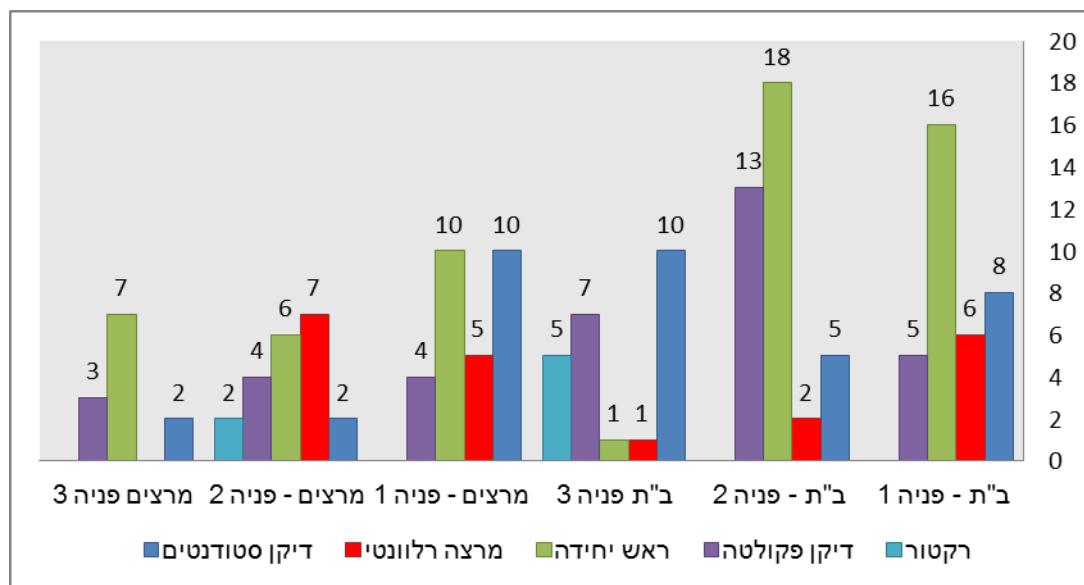
תרשים 14: פניה בנוגע לטיפול בהעתקות בבחינות או עבודות

טיפול בהתנהגות לא ראויה של סטודנט כלפי מרצה : תרשים 15 מלמד כי הטיפול בהתנהגות לא ראויה של סטודנט כלפי מרצה מופקדת בידי דיקנית הסטודנטים כמקור לפנייה ראשונה (בעלי תפקידים : 27%, מרצים : 32%), אך גם בידי ראש היחידה, בייחוד בקרב בעלי התפקידים (27%). בפנייה השנייה בולט מקומם של בעלי התפקידים הבכירים בפקולטה, ביניהם ראשי היחידות ודיקנית הפקולטה.

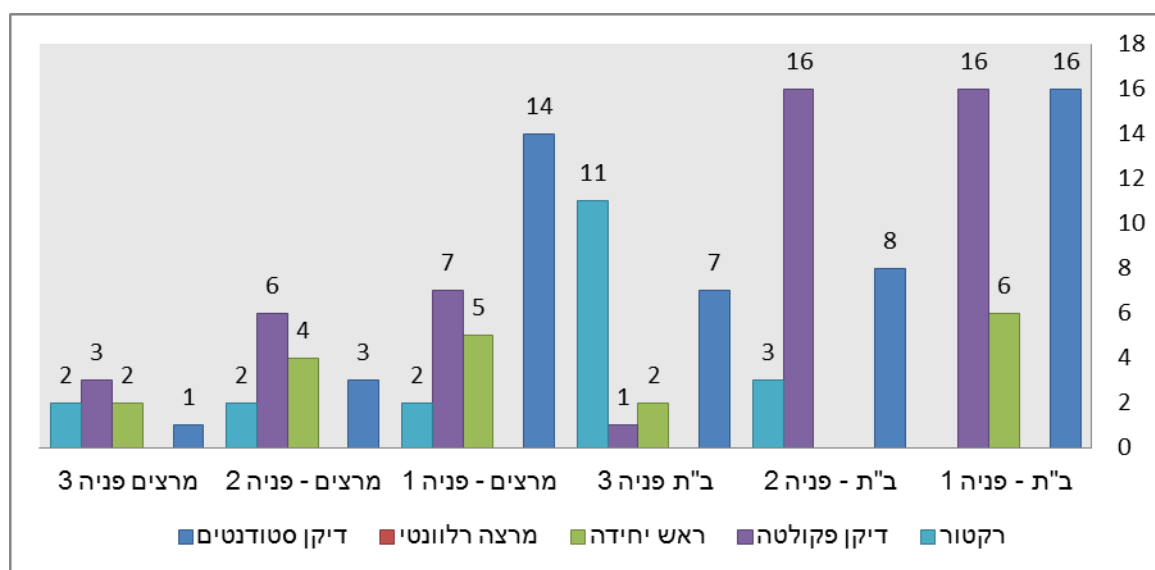
תרשים 15: פניה בנוגע לטיפול בהתנהגות לא ראויה של סטודנט כלפי מרצה

טיפול בהתנהגות לא ראויה של מרצה כלפי סטודנט : תרשים 16 מלמד כי בעלי התפקידים מפקידים את הטיפול בהתנהגות לא ראויה של מרצה כלפי סטודנט בראש ובראשונה בידי הבכירים בפקולטה. הן בפניה הראשונה והן בפניה השנייה בולט תפקידם של ראשי היחידות, ובפניה השנייה גם של דיקנית הפקולטה. דיקנית הסטודנטים מוצבת כמקור לפניה שלישית. בקרב המרצים ראש היחידה ודיקנית הסטודנטים מוצבים כמקור לפניה ראשונה בשיעורים זהים.

תרשים 16: פניה בנוגע לטיפול בהתנהגות לא ראויה של מרצה כלפי סטודנט

תלונה של סטודנט כלפי ראש היחידה האקדמית בה הוא לומד: תרשים 17 מלמד כי בכל הנוגע לתלונה של סטודנט כלפי ראש היחידה בה הוא לומד הרי שבעלי התפקידים מפקידים את הטיפול במידה דומה בידי דיקנית הפקולטה ודיקנית הסטודנטים כמקור לפניה ראשונה ושניה, כאשר בפניה השנייה יש יתרון לדיקנית הפקולטה. בפניה השלישית מופקד הטיפול בנושא בידי רקטור המכללה. המרצים, לעומת זאת, מפקידים את הטיפול בתלונה זו בידי דיקנית הסטודנטים בפניה הראשונה. דיקנית הפקולטה זוכה למקום שולי בהקשר זה מבחינת המרצים.

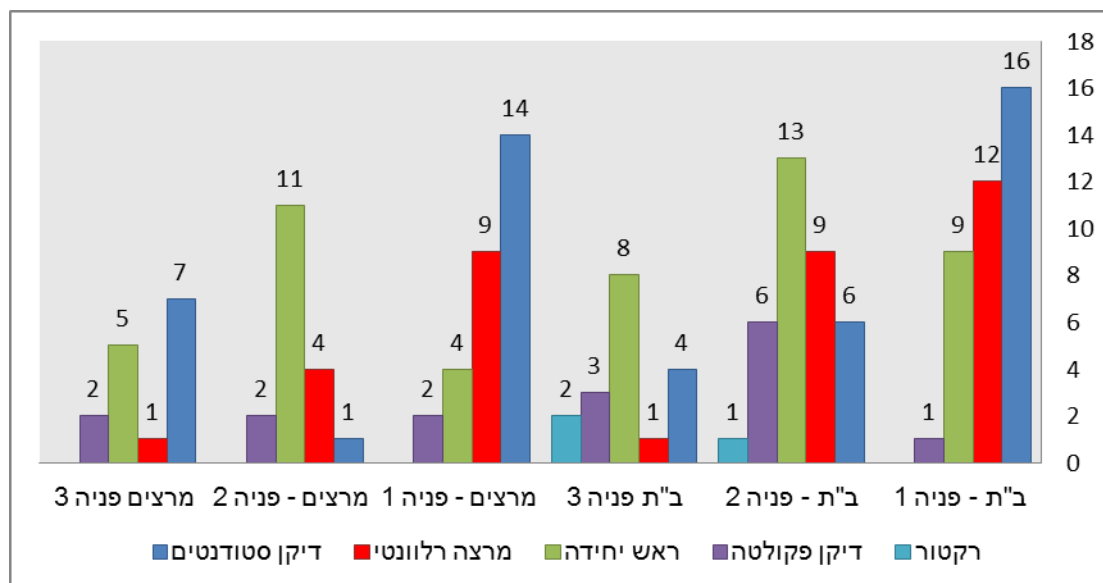

תרשים 17: פניה בנוגע לטיפול בתלונה של סטודנט כלפי ראש היחידה האקדמית בה הוא לומד

פעולות במישור הרווחה

במסגרת השאלון הוצגו 5 סיטואציות הקשורות לרווחת הסטודנט: סיוע בנושאים אקדמיים לסטודנטים שיש להם בעיה אישית, סיוע לסטודנטים בנושאים אדמיניסטרטיביים הקשורים ללימודיהם, סיוע סוציאלי לסטודנטים, מלגות וסיוע לסטודנטים בקשיים משפחתיים. להלן הממצאים בכל אחת מן הסוגיות שהוצגו לעיל.

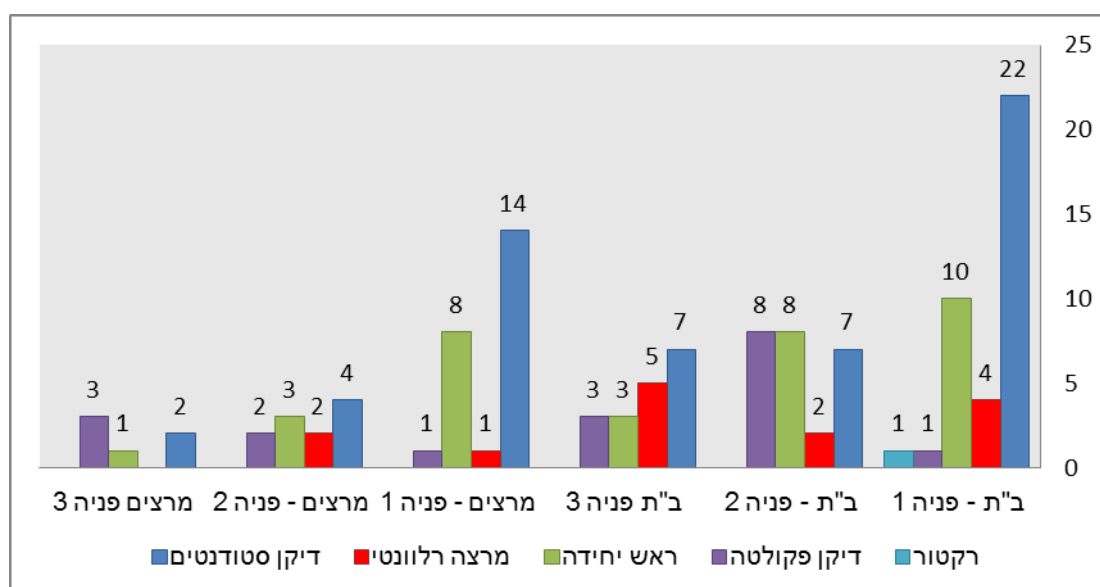
סיוע בנושאים אקדמיים לסטודנטים שיש להם בעיה אישית: הממצאים בתרשים 18 מציגים תמונה מורכבת למדיי באשר לסיוע לסטודנט עם בעיה אישית בנושאים אקדמיים. בעלי תפקידים ומרצים בוחרים לפנות בבחירה הראשונה לדיקנית הסטודנטים (בעלי תפקידים: 39%, מרצים: 44%). במקביל לכך משתתפים אחרים, בשיעורים נמוכים יותר אך לא מבוטלים, בחרו במרצה הרלוונטי בקורס (בעלי תפקידים: 29%, מרצים: 28%) ובראש היחידה (בעלי תפקידים: 22%, מרצים: 13%). בפניה השנייה, ובקרב בעלי התפקידים גם בשלישית, בולטת העדפה של ראש היחידה. ניתן לשער שהמורכבות בעניין זה קשורה לאופייה של הדילמה המקשרת בין נושאים אקדמיים לנושאים אישיים.

תרשים 18: פניה בנוגע לסיוע בנושאים אקדמיים לסטודנטים שיש להם בעיה אישית

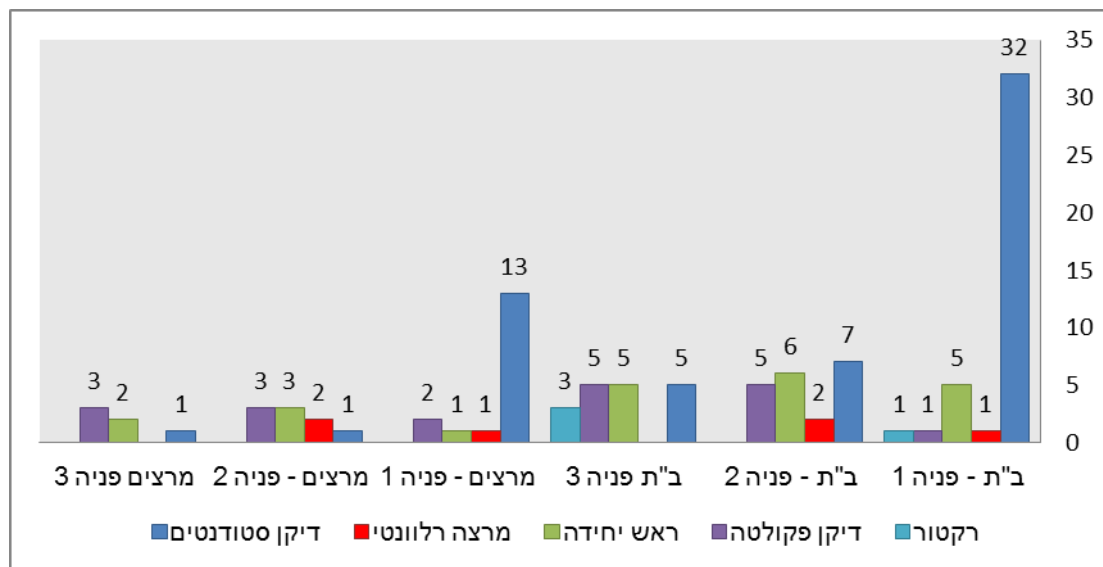
סיוע לסטודנטים בנושאים אדמיניסטרטיביים הקשורים ללימודיהם: הממצאים בתרשים 19

מצביעים על בולטות הבחירה בדיקנית הסטודנטים בכל הקשור לסיוע לסטודנטים בעניינים אדמיניסטרטיביים. כמחצית מבעלי התפקידים (54%) והמרצים (44%) הפקידו נושא זה לטיפול של דיקנית הסטודנטים כמקור לפנייה ראשונה. גם ראש היחידה אוזכר בהקשר זה, אך בשירותים נמוכים יותר (בעלי תפקידים: 25%, מרצים: 25%). חשוב לציין כי חלק מהמשתתפים הוסיפו הערה בשאלון כי בסוגיה זו הסטודנטים יכולים לקבל מענה גם על ידי מזכירות הפקולטה.

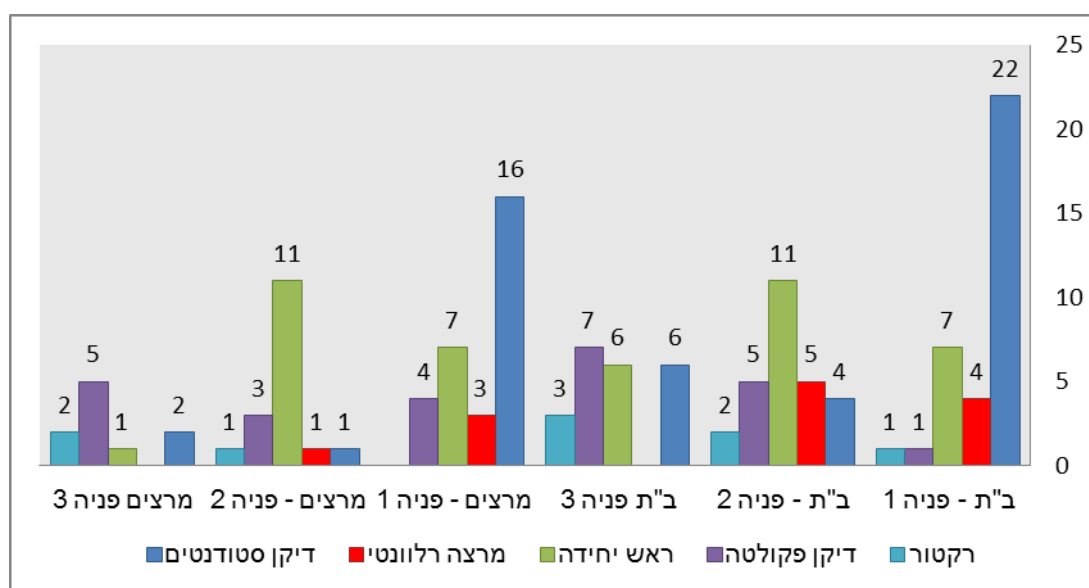
תרשים 19: פניה בנוגע לסיוע לסטודנטים בנושאים אדמיניסטרטיביים הקשורים ללימודיהם

סיוע סוציאלי לסטודנטים : תרשים 20 מלמד כי בכל הקשור לסיוע סוציאלי לסטודנטים, דיקנית הסטודנטים נתפסת הגורם הכמעט בלעדי שראוי שייתן מענה לסטודנט כמקור לפניה ראשונה. מרבית בעלי התפקידים (78%) ושיעור לא מבוטל של מרצים (41%) מפקידים נושא זה בידי דיקנית הסטודנטים. בפניה שנייה ושלישית אין מגמה ברורה וחד משמעית.

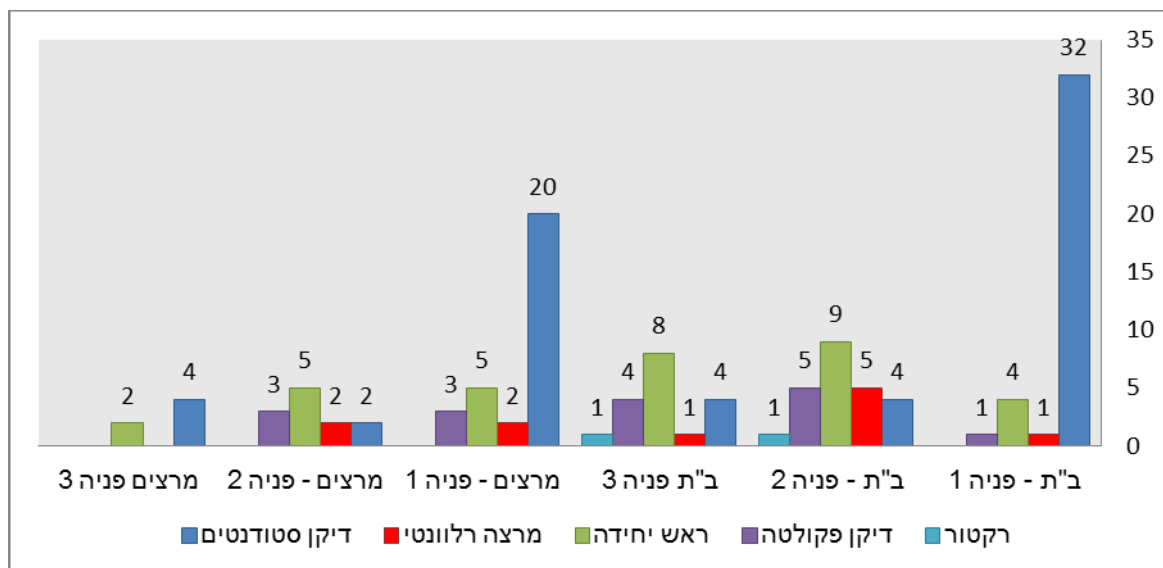
תרשים 20: פניה בנוגע לסיוע סוציאלי לסטודנטים

מלגות לסטודנטים: תרשים 21 מצביע על בולטות בהעדפה של דיקנית הסטודנטים כגורם ראשוני המטפל במלגות לסטודנטים, כמחצית מבעלי התפקידים (54%) ומרצים (50%) מסכימים עם בחירה זו. יחד עם זאת, גם לראש היחידה מקום בולט בהקשר זה, בעקר בפנייה השנייה. ראש היחידה נתפס כמקור לפניה שניה בכל הקשור לגיוס והענקת מלגות לסטודנטים הלומדים ביחידתו.

תרשים 21: פניה בנוגע למלגות לסטודנטים

סיוע לסטודנטים בקשיים משפחתיים : בדומה לסיוע הסוציאלי, גם בהקשר זה (תרשים 22) דיקנית הסטודנטים נתפסת הגורם הכמעט בלעדי שראוי שייתן מענה לסטודנט כמקור לפניה ראשונה. מרבית בעלי התפקידים (78%) והמרצים (63%) מסכימים עם בחירה זו.

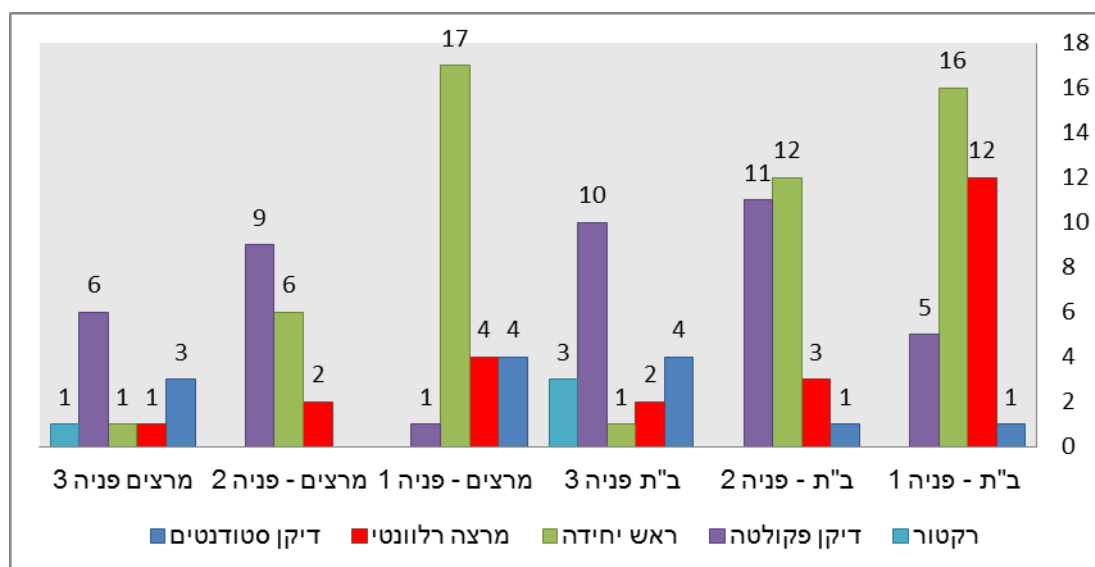

תרשים 22: פניה בנוגע לסיוע לסטודנטים בקשיים משפחתיים

פעולות במישור החברתי

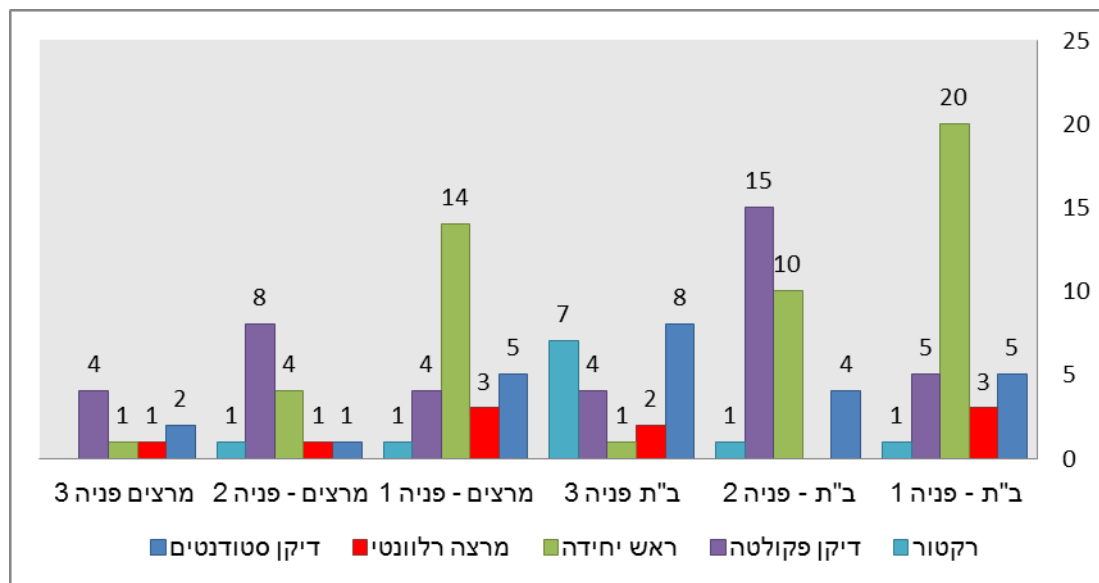
במסגרת השאלון הוצגו 2 סיטואציות הקשורות למישור החברתי: קידום יוזמות של סטודנטים הקשורים לקוריקולום היחידתי וכן קידום יוזמות חוץ קוריקולריות של סטודנטים. להלן הממצאים בכל אחת מן הסוגיות שהוצגו לעיל.

קידום יוזמות של סטודנטים הקשורים לקוריקולום היחידתי: בהקשר זה (תרשים 23) בולט מקומו של ראש היחידה כמקור לפניה ראשונית הן בקרב בעלי התפקידים (39%) והן בקרב המרצים (53%) כמקור לפניה ראשונה. בקרב בעלי התפקידים ניתן מקום לא מבוטל גם למרצה הרלוונטי בקורס (29%). בפניה השנייה בולט מקומם של ראש היחידה ודיקנית הפקולטה הן בקרב בעלי התפקידים והן בקרב המרצים. מקומה של דיקנית הסטודנטים בהקשר זה נתפס כשולי למדי.

תרשים 23: פניה בנוגע לקידום יוזמות של סטודנטים הקשורים לקוריקולום היחידתי

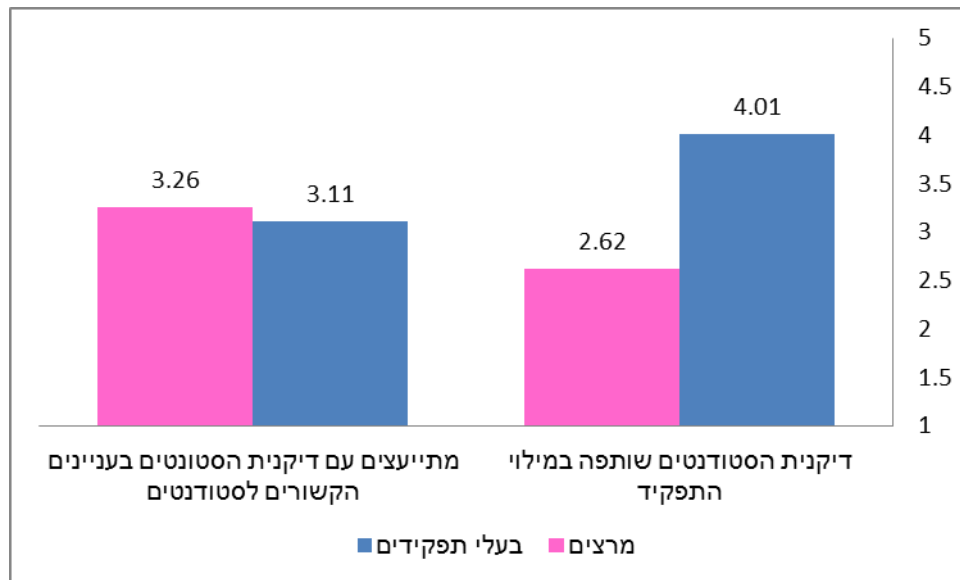
קידום יוזמות חוץ קוריקולריות של סטודנטים: בדומה ליוזמות מתוך הקוריקולום המחלקתי, גם ביחס ליוזמות חוץ קוריקולריות, כפי שניתן לראות בתרשים 24, בעלי התפקידים והמרצים תופסים את ראש היחידה כמקור לפניה ראשונית ואף שניה. גם בהקשר זה מקומה של דיקנית הסטודנטים שולי.

תרשים 24: פניה בנוגע לקידום יוזמות חוץ קוריקולריות של סטודנטים

לסיכום, הממצאים באשר לתחומי הפעילות מצביעים על כך שנושאים אקדמיים נתפסים בראש ובראשונה ככאלו הצריכים לקבל מענה בפקולטה, אם זה על ידי המרצה, ראש היחידה או הדיקנית. בהקשר זה תפקידה של דיקנית הסטודנטים בולט כאשר מוצו אפשרויות הפתרון בתוך הפקולטה. יחד עם זאת, בנושאים אקדמיים בעלי הקשרים סוציאליים כמו: סיוע לחיילים מילואים, או מערכתיים: כמו בניית מערך מסייע או השלמת חובות לקבלת תואר, תפקידה של דיקנית הסטודנטים נתפס באופן רחב יותר. בנושאים התנהגותיים הרי שתפקידם של בעלי התפקידים בפקולטה ושל דיקנית הסטודנטים נתפס כדומה למדיי, ואילו נושאים סוציאליים נתפסים תחת אחריותה הכמעט בלעדית של דיקנית הסטודנטים.

תרשים מספר 25 מצביע על כך שבעלי תפקידים מסכימים במידה רבה כי דיקנית הסטודנטים הינה שותפת תפקיד, לעומת המרצים שמסכימים עם הגדרה זו במידה נמוכה. למרות זאת, שני הצדדים נוהגים במידה שווה ובינונית להתייעץ עימה בעניינים הקשורים לסטודנטים.

תרשים 25: עמדות כלפי שיתוף פעולה עם סטודנטים²

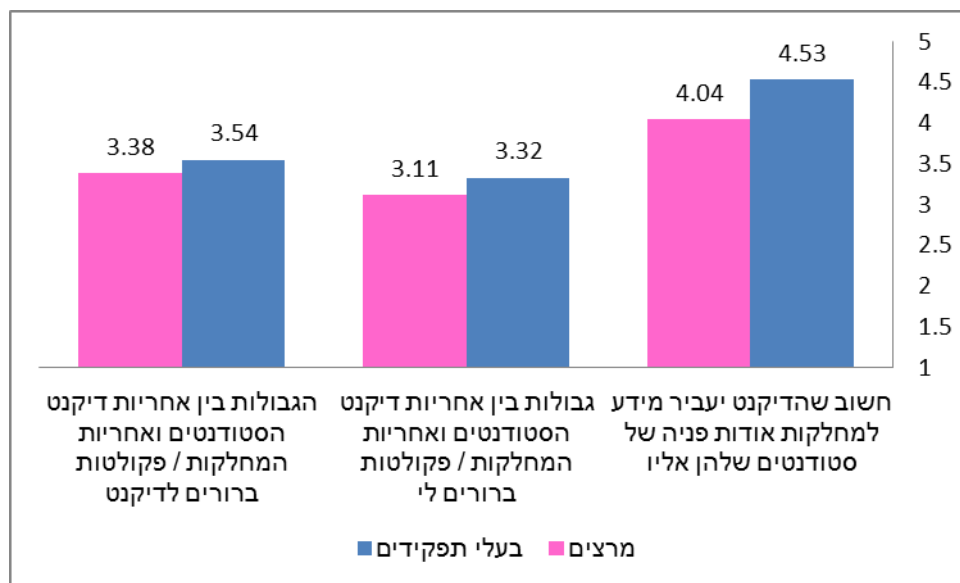
באילו סוגיות נוהגים בעלי התפקידים והמרצים להתייעץ עם דיקנית הסטודנטים? הממצאים בשאלון מלמדים כי 68% מבעלי התפקידים מדווחים כי הם נוהגים להתייעץ עם דיקנית הסטודנטים ביחס לבעיות אקדמיות של תלמידיהם, 61% מהם מתייעצים בנושאי רווחה של הסטודנטים, ו- 54% מהם בנושאי משמעת. בכל אחד מן ההיבטים הללו מתייעצים 34% מן המרצים. נושאי ההתייעצות הינם מגוונים והם כוללים, לדוגמא: הפסקת לימודים בגין חופשת לידה או אי עמידה בחובות, מרתון לסטודנטים בקורס דיסציפלינרי, הטרדה מינית, בעיות משפחתיות, מלגות, התנהגות בלתי ראויה של הסטודנט כמו גם העתקות במבחנים.

באופן כללי המשתתפים במחקר, בעלי תפקידים ומרצים, טוענים שעיקר הפעילות של דיקנית הסטודנטים צריכה להיות ממוקדת בנושאי רווחה של הסטודנט וטיפול בבעיות משמעת.

² סטיית התקן נעה בין 1.05 ל- 1.50

בין היתר אוזכרו גם טיפול בחריגים וקביעת התקנון. המשתתפים הדגישו את מעמדה של דיקנית הסטודנטים כמגשרת בין הפקולטות והסטודנטים.

כעת נבקש לבחון את עמדות המשתתפים כלפי גבולות האחריות של דיקנית (דיקנט) הסטודנטים. הממצאים מוצגים בתרשים מספר 26.

תרשים 26: עמדות כלפי גבולות האחריות של דיקנט/דיקנית הסטודנטים³

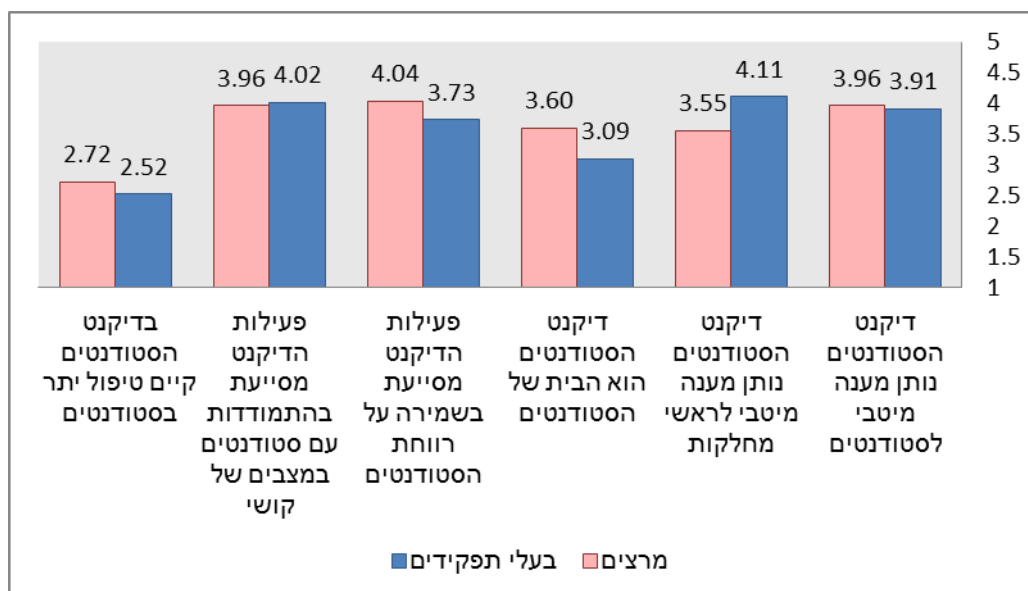
כפי שעולה מהתרשים, בעלי תפקידים ומרצים שהשתתפו במחקר רואים חשיבות רבה בהעברת מידע מצד דיקנית הסטודנטים למחלקות הרלוונטיות אודות פנייה של סטודנטים שלהם לדיקנט. יתרה מכך, הם טוענים כי גבולות האחריות של דיקנית (דיקנט) הסטודנטים והמחלקות בפקולטות ברורים להם במידה בינונית. הם אף דרגו באופן דומה את תפיסתם באשר לכך שגבולות אלו ברורים לדיקנית הסטודנטים. ממצאי המחקר עולה כי 46% מבעלי התפקידים ו- 34% מהמרצים מדווחים כי גבולות האחריות של דיקנית (דיקנט) הסטודנטים והמחלקות בפקולטות ברורים להם במידה רבה עד רבה מאוד. כמו כן, 56% מבעלי התפקידים ו- 44% מהמרצים מדווחים

^{3 3} סטיית התקן נעה בין 0.85 ל- 1.30

כי לדעתם, גבולות האחריות של דיקנית (דיקנט) הסטודנטים והמחלקות בפקולטות ברורים לדיקנית הסטודנטים במידה רבה עד רבה מאוד.

שביעות רצון

שביעות הרצון של המשתתפים מפעילות דיקנט הסטודנטים, ובמידה רבה מפעילותה של העומדת בראשו, מתייחסת ליעילות הסיוע לסטודנט ולשותפות ברמה הארגונית. תחילה נתייחס לשביעות הרצון מהיעילות הסיוע לסטודנט. הממצאים מוצגים בתרשים 27.

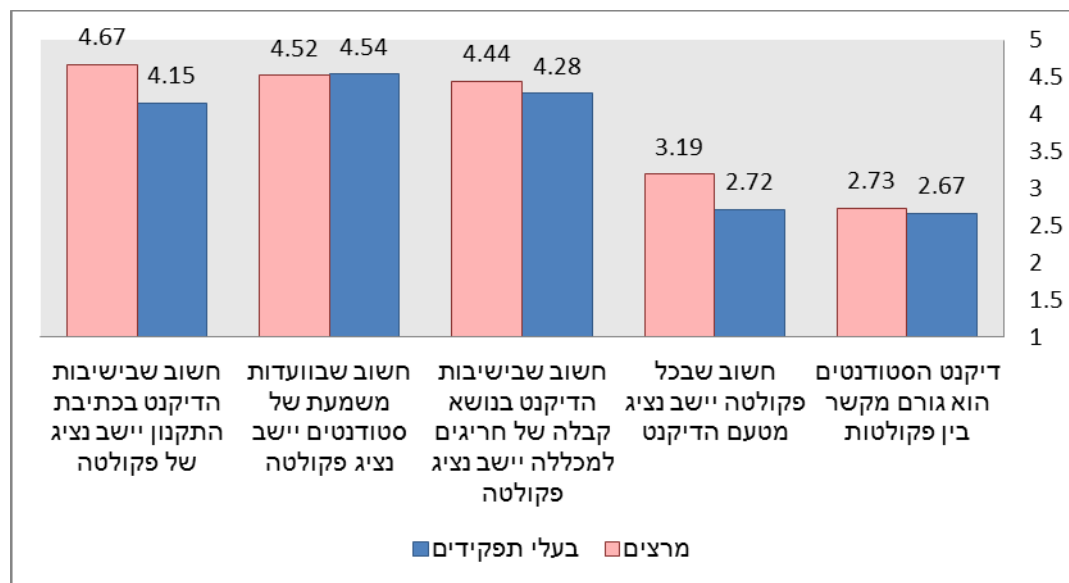
תרשים 27: עמדות כלפי יעילות הסיוע לסטודנט⁴

הממצאים בתרשים מלמדים כי בעלי התפקידים והמרצים שהשתתפו במחקר מסכימים כי הסיוע שזוכים לו הסטודנטים במסגרת פעילות הדיקנט בטיפול רווחתם ובהתמודדות עם מצבי קושי הינה יעילה. הם מסכימים במידה מעטה כי קיים טיפול יתר בסטודנטים. לדידם, דיקנט הסטודנטים מהווה את הבית של הסטודנטים במידה בינונית. ניתן לראות בתרשים כי בעלי התפקידים והמרצים מדרגים את פעילות הדיקנט כלפי הסטודנטים ברמה גבוהה. בעלי התפקידים

⁴ סטיית התקן נעה בין 0.60 ל- 1.50

אף מסכימים במידה רבה כי דיקנט הסטודנטים נותן להם מענה מיטבי. בסה"כ הממצאים מצביעים על רמה טובה של שביעות רצון מפעילות דיקנט הסטודנטים.

כעת נבקש להתייחס לשביעות הרצון ביחס לשותפות ברמה הארגונית. הממצאים מופעים בתרשים מספר 28.

תרשים 28: עמדות כלפי השותפות ברמה הארגונית⁵

⁵ סטיית התקן נעה בין 0.60 ל- 1.50

הממצאים בתרשים מלמדים כי בעלי התפקידים והמרצים שהשתתפו במחקר מסכימים כי יש חשיבות רבה שנציגי הפקולטות ינכחו בישיבות הדיקנט העוסקות בקבלה של סטודנטים חריגים למכללה, בוועדות משמעת ובכתיבת התקנון. יחד עם זאת, הם מסכימים במידה בינונית שנכון שבכל פקולטה יישב נציג מטעם דיקנית הסטודנטים. יתרה מכך, הם מסכימים במידה נמוכה עד בינונית כי דיקנט הסטודנטים מהווה גורם מגשר בין הפקולטות. ניתן לומר, אם כן, שבעלי התפקידים והמרצים שואפים להשתתף בדיונים ובהחלטות הדיקנט, אך אינם רואים לנכון שנציג מטעמו ינכח בפקולטה באורח קבע.

לסיכום, בעלי התפקידים והמרצים שהשתתפו במחקר תופסים את פעילות דיקנט הסטודנטים ביחס לטיפול והסיוע לקהל היעד המרכזי שלו – הסטודנטים, כמיטבי ועונה לצורכיהם. ברמה הארגונית, הם שואפים להיות שותפים בפעילות הדיקנט, אך אינם מוצאים מקום להנכיח את מקומו בפקולטה באורח קבע.

סיכום

דיקן הסטודנטים הינו תפקיד מרכזי בהתוויית האקלים הלימודי במוסדות אקדמיים. תפקיד זה מהווה גשר בין הסטודנטים הלומדים במוסד לבין סגל ההוראה: הנהלת המוסד והמרצים. במסגרת תפקידו אמון הדיקן על טיפול בקשת רחבה של נושאים הקשורים לסטודנטים במוסד, בעיקר במישור האישי, אך גם בעניינים אקדמיים. דפוסי התפקיד ויישומם שונה בין המוסדות האקדמיים, והוא קשור, בין היתר, לחזון של המוסד, לנהליו כמו גם לאישיות של הדיקן.

פעילותה של דיקנית הסטודנטית במכללת סמינר הקיבוצים נוגעת במישורים שונים במסגרת הלימודים האקדמיים. פעילות זו הינה עצמאית, מצד אחד, אך במקביל היא משיקה לפעילותם של גורמים נוספים בפקולטות בהן רוכשים הסטודנטים את השכלתם. נוצר איפה טשטוש ועמימות באשר לגבולות התפקיד. גסר, זליקוביץ וניב (2013) מוצאות כי העמימות בגבולות התפקיד נתפסת מצד אחד כמאפיין חיובי שלו, היות והיא מאפשרת לדיקן לפעול בספקטרום רחב של נושאים בהתאם לאישיותו ותפיסת המוסד את התפקיד, אך מצד שני היא נתפסת גם כשלילית היות והיא כרוכה באופן אימננטי בקונפליקט בין השותפים השונים באשר לתחום האחריות, כך שלא אחת בעלי תפקידים רואים בפעילות דיקן הסטודנטים כחדירה לתחומי אחריותם. מחקר זה מבקש לבחון את תפיסת בעלי התפקידים במכללה כמו גם המרצים את תפקיד דיקן הסטודנטים, וזאת במטרה לאתר את מוקדי הפעילות הנתפסים כמעוררי קונפליקט בין תפקידי. המחקר התמקד בשלושה היבטים: קהל היעד הזכאי למענה מצד דיקנית הסטודנטים, תפיסת תחומי הפעילות ושביעות הרצון מפעילות דיקנית הסטודנטים וצוות משרדה.

ממצאי המחקר מצביעים על הסכמה כי הסטודנטים בכל תכניות הלימודים הינם מקבלי השירות המרכזיים של דיקנית הסטודנטים וצוות משרדה. בנוסף להם, בעלי תפקידים והמרצים אף תופסים את ראשי היחידות ודיקנית הפקולטה כקהל יעד לקבלת שירות מצד דיקנט הסטודנטים. לעומת זאת, סגל המרצים ומזכירות הסטודנטים נתפסים כקהל יעד באופן חלקי למדי.

מהם תחומי הפעילות הנתפסים כמתאימים לטיפול של דיקנית הסטודנטים והצוות בדיקנט? הממצאים במחקר מצביעים על כך שנושאים אקדמיים נתפסים בראש ובראשונה ככאלו הצריכים לקבל מענה בפקולטה, אם זה על ידי המרצה, ראש היחידה או הדיקנית. בהקשר זה תפקידה של דיקנית הסטודנטים בולט כמגשרת בין הצדדים, וזאת לאחר שמוצו אפשרויות הפתרון בתוך הפקולטה. יחד עם זאת, בנושאים אקדמיים בעלי הקשרים סוציאליים כמו: סיוע לחיילים מילואים, או מערכתיים: כמו בניית מערך מסייע או השלמת חובות לקבלת תואר, תפקידה של

דיקנית הסטודנטים נתפס באופן רחב יותר, והיא נקראת לא אחת לשתף פעולה. בנושאים התנהגותיים הרי שתפקידם של בעלי התפקידים בפקולטה ושל דיקנית הסטודנטים נתפס כדומה למדי, ואילו נושאים סוציאליים נתפסים תחת אחריותה הכמעט בלעדית של דיקנית הסטודנטים. בעלי התפקידים שהשתתפו במחקר תופסים את דיקנית הסטודנטים כשותפת תפקיד הם נוטים להתייעץ עימה בנוגע לעניינים הקשורים לסטודנטים שלהם, בעיקר כאשר צצות בעיות אקדמיות, ברווחה, ובמשמעת. באופן כללי המשתתפים במחקר, בעלי תפקידים ומרצים, טוענים שעיקר הפעילות של דיקנית הסטודנטים צריכה להיות ממוקדת בנושאי רווחה של הסטודנט וטיפול בבעיות משמעת. בין היתר אוזכרו גם טיפול בחריגים וקביעת התקנון. המשתתפים הדגישו את מעמדה של דיקנית הסטודנטים כמגשרת בין הפקולטות והסטודנטים.

בעלי התפקידים והמרצים שהשתתפו במחקר תופסים את פעילות דיקנט הסטודנטים ביחס לטיפול והסיוע לקהל היעד המרכזי שלו – הסטודנטים, כמיטבי ועונה לצורכיהם. ברמה הארגונית, הם שואפים להיות שותפים בפעילות הדיקנט, אך אינם מוצאים מקום להנכיח את מקומו בפקולטה באורח קבע. יחד עם זאת, חשוב לזכור כי דיקנית הסטודנטים אינה פועלת בחלל ריק, ולכן מיסוד יחסי גומלין עם הפקולטות הוא תנאי הכרחי להצלחה להוביל לרווחה בחיים הסטודנטיאליים בקמפוס, הן עבור הסטודנטים והן עבור המרצים. שיתוף הפעולה הוא הכרחי, ועל כן חשוב להציף את העמימות הנוגעת לגבולות התפקיד של דיקנית הסטודנטים, ונכון לקבוע מהלכים שיובילו להסכמה בטיפול בנושאים האקדמיים, אשר נתפסים כסלע מחלוקת באשר למוקד האחריות עליהם. במקביל חשוב לזכור, כי נגיעה של דיקנית הסטודנטים בהיבטים אלו מסייעת ליצור מסד אחיד ומארגן לטיפול בסטודנטים עם בעיות דומות בכל יחידות המכללה, ובכך היא מבנה אקלים לימודי המבוסס על חזון ארגוני ולא על פתרונות אד הוק פרסונאליות.

מקורות

- גסר, ד. וזלקוביץ, צ. (2010). דילמות אתיות בעבודתו של דיקן הסטודנטים. *החינוך וסביבו : שנתון המכללה*, ל"ב, עמ' 119-134. תל אביב: מכללת סמינר הקיבוצים.
- גסר, ד., וזלקוביץ, צ. וניב, נ. (2013). *מי אתה דיקן הסטודנטים? תפיסת תפקיד דיקן הסטודנטים על ידי בעלי תפקידים, מרצים במכללת סמינר הקיבוצים ודיקני סטודנטים ממכללות להכשרת מורים*. דו"ח מחקר, מכללת סמינר הקיבוצים.
- פורום דיקני הסטודנטים (2003). *תפיסת תפקידו של דיקן הסטודנטים במכללות להכשרת עובדי הוראה*. תל אביב: מכון מופ"ת

נספח א' - שאלון

ראשי מחלקות/חוגים/תכניות ומרצים יקרים

במסגרת מחקר אודות תפיסת תפקיד דיקנט הסטודנטים המבוצע ברשות למחקר והערכה, ומבקש לעמוד על עמדותיכם/ אודות תפקידו של דיקנט הסטודנטים. נודה לך אם תוכלו להקדיש מזמנכם/ למילוי השאלון. השאלון הינו אנונימי ונועד לצורכי המחקר בלבד. השאלון כתוב בלשון זכר, אך מתייחס לנשים וגברים כאחד. אנו מודים לך על שיתוף הפעולה.

בברכה, ד"ר רינת ארביב-אלישיב

הרשות למחקר והערכה

1. ותק במכללה (בשנים): _____
2. ותק בתפקיד (בשנים): _____
3. פקולטה עיקרית: _____

4. באיזו מידה, לדעתכם, מתפקידו של דיקנט הסטודנטים לתת שירות לגורמים הבאים:

רבה מאוד	רבה	בינונית	מעטה	כלל לא	במידה:
5	4	3	2	1	1. סטודנטים לתואר ראשון
5	4	3	2	1	2. סטודנטים לתואר שני
5	4	3	2	1	3. סטודנטים בתכניות הכשרת אקדמאים להוראה
5	4	3	2	1	4. אגודת הסטודנטים
5	4	3	2	1	5. מזכירות סטודנטים
5	4	3	2	1	6. מרצים
5	4	3	2	1	7. ראשי מחלקות / חוגים / תכניות
5	4	3	2	1	8. דיקן הפקולטה
5	4	3	2	1	9. אחר: _____

5. **אנא, דרגו לפי סדר חשיבות, אילו בעלי תפקידים חשוב שיהיו מעורבים בטיפול בסוגיות הבאות על פי סדר הפניה אליהם: 1. דיקן הסטודנטים, 2. המרצה הרלוונטי, 3. ראש מחלקה/חוג/תכנית, 4. דיקן פקולטה, 5. רקטור המכללה** (ניתן לציין בלוח את בעל התפקיד או את מספרו)

הסוגיה	פניה ראשונה	פניה שניה	פניה שלישית
1. מלגות של סטודנטים			
2. ערעור על ציון בבחינה או עבודה			
3. אישור מועד מיוחד לבחינה או הגשת עבודה			
4. טיפול בהעתקות בבחינות או עבודות			
5. טיפול בהתנהגות לא ראויה של סטודנט כלפי מרצה			
6. טיפול בהתנהגות לא ראויה של מרצה כלפי סטודנט			
7. הכרעה בקונפליקט בין מרצה וסטודנט בנושאים אקדמיים הקשורים לקורס			
8. סיוע בנושאים אקדמיים לסטודנטים שיש להם בעיה אישית			
9. סיוע לסטודנטים מתקשים בנושאים אקדמיים			
10. סיוע בנושאים אקדמיים לחיילי מילואים			
11. מערך מסייע לסטודנטים בהכנה לבחינות או בכתובת עבודות			
12. סיוע לסטודנטים בקשיים משפחתיים			
13. סיוע לסטודנטים בנושאים אדמיניסטרטיביים הקשורים ללימודיהם			
14. סיוע סוציאלי לסטודנטים			
15. קידום יוזמות של סטודנטים הקשורים לקוריקולום המחלקתי/חוגי/תכנית			
16. קידום יוזמות חוץ-קוריקולריות של סטודנטים			
17. אישור השלמת חובות אקדמיות לסטודנט המבקש לחזור ללימודיו			
18. החלטה להמיר בחינה בעבודה לאור כישלון של סטודנט			
19. תלונה של סטודנט כלפי ראש המחלקה/חוג/תכנית			
20. אישור מועד ג' בבחינה בקורס			
21. אישור מועד ג' בבחינה בניגוד לעמדת מרצה הקורס			

			22. סיוע בארגון מחודש של מערכת השעות לאחר שלא עמד בחובותיו האקדמיות
			23. טיפול במועדי בחינות צפופים

6. באיזו מידה אתם תופסים את דיקנט הסטודנטים כשותף שלכם במילוי התפקיד?

1. מעטה מאוד 2. מעטה 3. בינונית 4. גבוהה 5. גבוהה מאוד

7. באיזו מידה אתם מתייעצים עם דיקנית הסטודנטים בסוגיות הקשורות לסטודנטים במחלקה/חוג/תכנית שלכם?

1. מעטה מאוד 2. מעטה 3. בינונית 4. גבוהה 5. גבוהה מאוד

8. באילו סוגיות אתם נוהגים לדון עם דיקנית הסטודנטים (ניתן לסמן יותר מאחד)

1. בעיות אקדמיות של סטודנטים 2. רווחה של סטודנט 3. בעיות משמעת של סטודנט
אחר: _____

9. אנא, תנו דוגמא או דוגמאות להיבטים בהם התייעצתם עם דיקנית הסטודנטים:

10. אנא, ציינו אילו היבטים, לדעתכם, ראוי שיהיו תחת אחריותה של דיקנית הסטודנטים?

11. באיזו מידה, אתם מסכימים עם ההיגדים הבאים :

רבה מאוד	רבה	בינונית	מעטה	מעטה מאוד	במידה:
5	4	3	2	1	1. דיקנט הסטודנטים נותן מענה מיטבי לסטודנטים
5	4	3	2	1	2. דיקנט הסטודנטים נותן מענה מיטבי לראשי מחלקות
5	4	3	2	1	3. בדיקנט הסטודנטים קיים טיפול יתר בסטודנטים
5	4	3	2	1	4. דיקנט הסטודנטים הוא הבית של הסטודנטים
5	4	3	2	1	5. פעילות הדיקנט מסייעת בשמירה על רווחת הסטודנטים
5	4	3	2	1	6. פעילות הדיקנט מסייעת בהתמודדות עם סטודנטים במצבים של קושי
5	4	3	2	1	7. חשוב שהדיקנט יעביר מידע למחלקות אודות פניה של סטודנטים שלהן אליו
5	4	3	2	1	8. הגבולות בין אחריות דיקנט הסטודנטים ואחריות המחלקות / פקולטות ברורים לי
5	4	3	2	1	9. הגבולות בין אחריות דיקנט הסטודנטים ואחריות המחלקות / פקולטות ברורים לדיקנט
5	4	3	2	1	9. דיקנט הסטודנטים הוא גורם מקשר בין פקולטות
5	4	3	2	1	10. חשוב שבכל פקולטה יישב נציג מטעם הדיקנט
5	4	3	2	1	11. חשוב שבישיבות הדיקנט בנושא קבלה של חריגים למכללה יישב נציג פקולטה
5	4	3	2	1	12. חשוב שבועדות משמעת של סטודנטים יישב נציג פקולטה
5	4	3	2	1	13. חשוב שבישיבות הדיקנט בכתובת התקנון יישב נציג של פקולטה

תודה על שיתוף הפעולה